

אונקלוס

תעה שמות כז תצוה

76 ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זך ואת הפקד ית בני ישראל ויסבון לך משחה ויתא דבא בתישא דאגרה דאדדקא

רשי

לקט בהיר

(כ) ואתה תצוה זך. בלי שמרים, כמו ששנינו במנחות (פ"ו). מגרגרו בראש הזית וכו' (ה"כ כ"ד ג'): בתית. הזיתים היה כותש במכתשת, ואינו טוחן בריחים כדי שלא יהיו* צו שמרים, ואחר שהוליא טפה ראשונה מכניסין לריחים וטוחן, והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות, שנאמר כחית למאור (י"ו) שינוי נוסחאות יחא - יח.

(מ) דאין לפרש זך בלי תערוכת שמן ממין אחר רק שמן זית, שזה פשוט הוא מאומרו שמן זית, ודאי שפירושו בלי פסולת דהיינו בלי שמרים, ועדיין אינו מספיק שאין לדבר זה שיפור, ולעשותו זך בהיר וללול כמים אי אפשר, אלא ודאי לא עלין המלאכה לגמור, אלא התורה הקפידה שחשנינו באופן שיהיה זך, וגם אמר הכתוב "כחית", שבאופן זה שיהיה כחית ולא טחון יהיה השמן זך א"כ מה זה שאמר מקודם "זך", אלא ודאי שב' דברים לזה הכתוב שהיה בעצמו פי' יטול גרגרים אחרים אחת מכאן ומכאן מראש האילן מקום שהשמש שלט בו היטב, וזיתים אלו יהיו שמנס זך, וגם בזיתים הללו יהיו מעשיו מיוחדים לזכות, שלא יטמנו אלא כחשו, וגם אחר הכתיבה לא יטול אלא טפה ראשונה (ג"א): (מא) וחיבת למאור אך למותר, שהלא כתיב להעלות נר תמיד, אלא למעוטי צא, דוקא למאור חיוב כחית ופסול בטחון, אבל למנחות כשר אף שמן השני והשלישי, ומיעוט זה לא צא לפסול שמן הראשון למנחות, הגם שיש סברה שצא לפסולו לפי ששמן הראשון אין בו טעם מתיקות כמו בשני, ת"ל להלן (כ"ט מ') ועשרון סולת כלול בשמן כחית, למדנו שכשר

י"ג) וילוחו ה' הכחוב (לעיל ו) שם שטשטס מ ישראל ואהרן הכחוב (לעיל ו) וגוי קדוש, מג וצניו, וגוי קדו תלמוד חכם יש ז"ל (סוכה ל"ב זה המדבר צ אומרו ואחכ ה מלאכיו ילוח לן הככדיס"ו) ו באמצעות עכו במאות שמן העולי

ויקחו אליך. מה לשונם מחוץ ל עולם שהשכיני זה נר המער (שמו"ר נ"ב) לומר אפשר ש וכו' עד כאן. מישראל שחש ששרתה שכינה סימן לחמידוי אבל בנס נר שהשכינה שור חליך פירוש נביאתך שיכיר בחוכם כשיראו

אור החיים

כ. ואתה תלוח. לריך לדעת למה הולרך לומר ואתה אחר שעמו היה מדבר, עוד למה אמר תלוח ולא לו, עוד למה אמר לשון לוי. ורבותינו ז"ל אמרו בזה דרשות מהם אמרו (תו"כ ס"פ אמור) אין לו אלא זירוז לנד שיש חסרון כיס, ואולי כי לנד שהדבר אינו מן המוסר לזנות ה' שדליקו נרוח בצית ה' אשר ממנו תלח אורה, אשר על כן אמר למשה כי מלוח לו לא יאמרנה לישראל על פי ה' אלא הוא ילוח פירוש מפי עצמו שיהגו כבוד זה"י להביא שמן להדליק, ולזה אמר ואתה, פירוש מלבד מה שצויתך הוסף אתה לזוהם על זה"י. ודקדק לומר תלוח ולא תדבר להצדיק דברינו אלה שיזרום הוא על הדבר שאם אמר תדבר יהיה הנשמע כי ידבר דברי ה' כסדר הרגיל לדבר מבלי אורך הזירוז, ולזה לא אמר לו שאז יהיה נשמע שיאמר כי ה' אמר אליו לזנות אלא תלוח פירוש

אור בהיר

(א) שבדק זה כשיעשו מעמלן הוא דרך כבוד, מה שאין כן שהוא ב"ה ילוח נראה שלאור הוא לריך חס ושלוס. (ב) ומיושב גם כן חוספת וא"י, שחן מהמלוח שריך להדליק לריך גם כן שאתה תלוח. (ג) שחיתת תלוח בעצמו פירושו חמה לו, ומאחר שכפל פירושו חמה בעצמך לו. (ד) שאינו מוכן לכאורה, כי לא אליו אל משה לקחו. (ה) ופירושו הם יהיו העושים ואתה תהיה המלוח. (ו) שחיתת לו יאמר על פרטות ענין ה', וחיתת תלוח יאמר על תמידות הוי. (ז) ופירוש הכתוב, אהרן יהיה כהן ואתה תהיה

מלך. (ח) כי לוקמים. (י) פ ממך, שהלא ויקחו

ואגב גלגל את בני ישראל - חסרות גמורג איי שלוחי דרחמנא

אור החיים

לזה נתכוין באומרו ואתה תצוה לומר שלא יחוש
 שלא יאמרו דבריו להיות הדבר תמוה שידור אל
 עליון בתחתונים וכמו שכן היה ואם האמר ומנין
 ינדיקו ויקחו אליך פירוש צדקה זה יש לך חיזוק
 והצדקה הדברים כזכר. ובדרך רמז יתבאר הכתוב
 על דרך מאמר הוצא בספר זוהר חדש (בראשית
 ח') כי ד' גלויות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו
 בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם
 אבינו עליו השלום, ג' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות
 יעקב, הד' תלו בזכות משה ולזה נתאריך הגלות כי
 כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמלות אין משה חפץ
 לגאול עם צעלנים מן התורה. וזה הוא שרמזו
 הכתוב כאן באומרו ואתה תצוה את בני ישראל על
 דרך (תהלים ל"א) כי מלאכיו יצוהו, או על דרך
 אומרו ז"ל אין לו אלא מלכות כי הוא ימלוך עלינו
 לעתיד ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה.
 וזה הוא אומרו ויקחו אליך שמן זית זך ירמזו אל
 התורה שנמשלה לשמן מה השמן מאיר לעולם כך
 התורה והם דברי הזוהר שכתבנו בסמוך, ודקדק
 לומר זך שזריכים לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים
 שהם לקחת חו"ש או להתגדל וכדומה אלה הם
 שמרים, ואמר עוד כחיה פירוש שזריכין לעסוק
 בתורה ולכתה גופם וכחם על דרך אומרו (במדבר
 י"ט י"ד) זאת התורה אדם כי ימות (ברכות ס"ג)
 וכבר כתבתי ענין זה בחפני (חפץ ה' דף כ"ח)
 בענין המימינים זה יעויין שם. ואומרו למאור
 תתפרש גם כן כפי דרכינו כי בזמן הגלות נחשך
 מאור הלבנה שנקראת המאור הקטן ונפרד אלון
 ממנה ושפחה תירש גבירתה, ולזה ילו כי יכוין
 בשמן זית להאיר למאור וליחדו במכוניו. גם יכוין
 אל המאור הגדול, כי כבר ידעת מאמר ז"ל
 (מגילה כ"ט). צפסוק (דברים ל' ג') ושכח' ממה
 שלא אמר והשיב, גם מאמר ז"ל (תענית ה').

י"ג) וילוחו ה' לנגיד וגו'. והגם שבארץ מלרים אמר
 הכתוב (לעיל ו' י"ג) ויאום אל בני ישראל ופירשנו
 שם שעשאם מושלים בעם כאן יחד משה למלכות
 ישראל ואהרן כהן. ואולי כי לזה נתכוין מה שאמר
 הכתוב (לעיל י"ט ו') ואתם תהיו לי ממלכת כהנים
 וגוי קדוש, ממלכת חוזר אל משה, כהנים אהרן
 ובניו, וגוי קדוש אלו הלויים. ואולי שירמזו באומרו
 תצוה על דרך אומרו ז"ל (זהר ח"א פ"ג) כי כל
 תלמיד חכם יש לו ניוץ מנשמת משה, ולזה רבותינו
 ז"ל (סוכה ל"ט). היו קוראים זה לזה משה כי הוא
 זה המדבר בצחינת נפש הלומדת תורה, והוא
 אומרו ואתה תצוה על דרך אומרו (תהלים ל"א) כי
 מלאכיו יצוה לך שהוא לשון נוותא לויי לאיש ישראל
 הנכבדים, וכבר ידעת כי אין חשיבות אלא
 באמלעות עסק התורה. ובחר ה' לרמזו רמז זה
 במלות שמן כי הוא צחינת התורה שהוא אור
 העולם. ועיין בפסוק שאחר זה:

ויקחו אליך. טעם אומרו אליך יתבאר על דרך
 מה שאמרנו במסכת שנה דף כ"ב וזה
 לשונם מחוץ לפרוכת העדות עדות היא לכל באי
 עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר רב
 זה נר המערבי וכו' עד כאן. והנה אמרו ז"ל
 (שמו"ר כ"ב) לילני הדור היו מתלוללים על משה
 לומר אפשר שהשכינה שורה על מעשה של משה
 וכו' עד כאן. הרי כי לא היו מלדיקים אפילו
 מישראל שהשרה שכינה במשכן וכפי זה הגם
 ששרתה שכינה ביום א' בניסן עם כל זה אין זה
 סימן לתמידות שתקבע השכינה מקומה במשכן
 אבל כנס נר המערבי הוא עדות לכל באי עולם
 שהשכינה שורה בישראל, והוא מאמר ה' ויקחו
 אליך פירוש אליך נוגע הדבר כי בזה תתחזק
 נביאתך שיכירו וילדיקו. נביאתך שהשכינה תשרה
 בחוכם כשיראו נס שיעשה בשמן המנורה. ואולי כי

אור בהיר

מלך. ה) כי חכמת בני ישראל מדריגה גדולה יגיד. ו) וכי למשה היה הלא לכבוד הקדוש ברוך הוא ולמקדשו היו
 לוקחים. י) פירוש אחר כל מעשה המשכן שקידר בפרשת תרומה אמר ואתה תצוה את כל אשר אמרתי לך באין מיוחדו שיתלוללו
 ממך, שהלא ויקחו אליך לחזק נביאתך. יא) וכדרך שפירשנו למעלה לשון לויי ונוותא. יב) פירוש להעמידו על מכונו. יג) זה
 זה השכינה הקדושה, כי עמו אנכי בצרה כביכול.

למאור להעלות נר תמיד: כא באהל מועד מחוץ לפרכת אשר עליה ענן יערך אתו אהרן ובניו מערב ערב בקר

בוצינא תריא: כא במשפן זמנא מברא קפרכתא דעל סהדותא יסדר יתה אהרן ובניהו מרמשא

לקט בהיר

רש"י

הוא אלה שאינו נרין (רא"ם): מב) מדכתיב להעלות ולא להדליק או להאיר שמע מינה שהמדליק נרין להשהות את אש המדליק אצל הפתילות עד שנאחו האור בפתילה יפה וכבר מושך את השמן והשלהבת עולה ועומד בגבהו ככל הצורך, ובגמ' מסיים ולא שמהא עולה ע"י דבר אחר, ופי' רש"י ולא שמהא נריכה תיקון והטייה עכ"ל: מג) ר"ל אין מיצת תמיד קשורה לחיבת נר, ולא טענה לומר שהכחוש קורא למנורה נר תמיד, שהלא אינו נר תמיד שאינו דולק תמיד רק בלילה, אלא להעלות נר מקושרים ביחד, ומיצינת תמיד שייך על להעלות, וכאלו אמר להעלות תמיד את הנר, כלומר בני יקחו אליך שמן כדי שיהיה לך להעלות תמיד

ולא כתיב למנחות: להעלות נר תמיד. מדליקם) עד שחכה שלהבת עולה מאלוה (ח"כ סס - שבת כ"ח): תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר (במד' כ"ח ו') עולת תמיד ואינה אלא מיום ליום, וכן במנחת חביתין נאמר (ויק' ו' י"ג) תמיד, ואינה אלא מחליטה בצקר ומחליטה בערב, אבל תמיד האמור בלחם הפנים (כ"ה ל') משבת לשבת הוא: (כח) מערב עד בקר. הן לה מדחה שחכה דולקת מערב ועד בקר, ושיערו חכמים (מנחות פ"ג) חזי לוג ללילי* טבת הארוכין, וכן לכל הלילות, ואם יוצרתי אין שינוי ונחמאות - תקופת.

את נרות המנורה, ופירושו תמיד בכל לילה ולילה (והטעמים מעידים על זה כידוע שמרכא מקשר את החיבה לשלחתי וטפחה מפסיק את החיבה מלאתריו, וכן בפי' אמור אצל המנורה כתיב שם ג' פעמים חיבת תמיד ובכל פעם הוא באופן זה), ומביא ראיה מקרבן התמיד, שהגם שנאמר עולת תמיד בהכרח שאין פירושו שיהיה תמיד ויעלה תמיד וישרף תמיד, אלא שיקריבנו תמיד ב' פעמים בכל יום, וכן חביתו כהן גדול, משא"כ לתם הפנים יכולים אלו לומר שפירושו שהוא מונח תמיד על השלחן בלי הפסק, ואין תמיד האמור שם שייך על ונתת על השלחן, אלא מקושר הוא לחיבת "לפני", כלומר מונח לפני תמיד (וגם הטעם מוכיח כן), וכל זה דוקא בפסוק שבפי' תרומה (כ"ה ל') אבל בפי' אמור (כ"ד ח') דכתיב יערכנו לפני ה' תמיד, הוא ממש כמו במנורה שפירושו יערכנו תמיד וקאי אהערכתו שהוא תמידי בכל שבת (גם הטעם מוכיח כן), והרמב"ן ז"ל בא בטענה שמדרש רבותינו אינו כן, אלא אמרו בספרי ובת"כ תמיד תמיד ממש והוא נר המערבי שאם בא בשחרית ומלאו כבה מדליקו ע"כ, וכבר ענה עליו הרא"ם ז"ל וממנו אין לגרוע ועליו אין להוסיף כי כל דבריו אמר ודק, עיין שם באריכות, וחוכן דבריו, שברור ופשוט הוא שלא רק שאין דברים אלו פשוטו של מקרא, אלא אפילו ע"פ דרוש אינו ילפותא גמירי אלא אסמכתא בעלמא (וגם רש"י בעלמא מביא דרוש זה בפי' אמור, ויבא להם לר"ל הדרוש מיתורא דחיבת תמיד, כי בשלמא תמיד האמור בשלחן בא לומר שיהיה ממש תמיד שאפילו רגע לא יעמוד השלחן בלי לחם, לזה אמרו שהכחוש רומז שגם במנורה יש תמיד בלי הפסק - ג"א), שהלא נתנו בו שמן כמדת חרותיה ועד ימי שמעון הצדיק היה דולק מעת לעת ע"פ נס, ואם הוא ילפותא גמירא היאך עשו זאת לסמוך על הגם הלא חיוב יש להיות דולק תמיד, ועוד ראיות ברורות מן הכתוב ומהגמ' דשלהי מגיגה, וגם הרמב"ם והסמ"ג כתבו בהדיא מלות עשה להדליק הנרות, "בכל יום" שנאמר להעלות נר "תמיד" עיי"ש: מד) כי פשוט הוא שאין פירושו שיהא הכהן עומד עליו כל הלילה ויעסוק בעריכתו, אלא ודאי כאילו אמר יערך אותו שיהיה מערב עד בוקר (רא"ם): מה) וסובר רבינו שהפתילות היו שזים בכל פעם, (ובמנחות הביא רש"י גם סברא האחרת), והסברא כן נותנת, שאם הם דקים השלהבת שלהם קטנה ואין זה פאר והדר, וכן אם הם עבים מעלים עשן ואין דליקתן יפה, ולזה היו נריכים חז"ל לשער השיעור בשמן ולא בפתילים (ג"א): מו) פי'

עד צפרא קין קדריהון מן בן קרב קוחד ית בגוהי עמה

בכך כלום: (ח) זו

סמיה, דמה שאמר לחון (ב"ב): א

כא. מאת בני

קרבות הצבור שימסרום לצבור הכחוש מאת בני לצבור ולזה לו יב לצבור ותהיה י כא. ואת

הקרבה, גס דרך אומרם ז"ל היתה למנה אלה כמה פעמים חרו באומרו (לעיל ד') שהיה לוי ועכשיו בשעת מעשה ואי אלא גם אתה במקומך" וטעם לך במקום קרבן ה', ואומרו אליך לו גדולתו אין

יד) הלא כבר אמר העבודה. יז) זה כאילו אמר הקרב עמ

אור החיים

בפסוק ולא אבוא בעיר והבן, ואומרו להעלות וגו' עולה תמיד ותמיד זה אין לו שיעור ולא תשוב לדאבה עוד ויהי לה ה' לאור עולם, ואולי שכיין ס"ב) נשבע ה' וגו' אם אסתן את דגך והיית רק עוד לומר למאור להעלות נר תמיד כי המאור הגדול הוא יעלה הכר תמיד על דרך אומרם (ישעי' ס"ב) נשבע ה' וגו' אם אסתן את דגך והיית רק

עד צפרא קדם יי קים עקם
 קריהון מן בני ישראל: א ואת
 קרב קותך ית אהרן אחיך וית
 בנודי עמה מנו בני ישראל

לפני יהוה תקת עולם לדורתם מאת
 בני ישראל: ס כח יי ואתה תקרב
 אליך את אהרן אחיך ואת בני

רש"י

לקט בהיר

בכך כלום: (א) ואתה תקרב אליך. לאחר שחגמור
 מלכת המשכן:
 זלילי סיון וממון, ודלקו עד למלע היום מה צק (רא"ם),
 אבל זמנחות ברש"י אימא ומה שגשתייר צקק זרק למך,
 וברש"י שס כ"י אימא כמו שכתב הרא"ם, ואיני רואה שום
 סמיה, דמה שאמרו יהא דולק הוא עד זמן ההטבה הגס שהוא צמוך היום, ואס זא להטיב את הגרות ועדיין דולקיס זורקן
 למך (ב"ב): (א) ולא עמה, שקריבה זו הוא להלבישם הבגדים ולהכנס בעבודת המשכן (שאל"כ להיכן יקרבו), אלא

אור החיים

למעלה:

כא. מאת בני ישראל. יי יתבאר על דרך מה
 שאמרו בחוספתא דשקלים (פ"ג) כל
 קרבנות הצבור שנתנדבו מעלמן כשרים ובלבד
 שימסרום לצבור עד כאן לשונם, והוא מה שאמר
 הכתוב מאת בני ישראל פירוש כי שמן זה קרבן
 צבור ולזה לו יהיה שיתנדבו יחיד לריך שימסרם
 לצבור ותהיה הצאתו למשכן מאת בני ישראל:
 (כח) **א. ואתה** הקרב אליך. טעם אומרו
 ואתה, גם אמר לשון
 הקרבה (י), גם אמר תיבה אליך (י). יתבאר על
 דרך אומרים ז"ל (שמו"ר ג') כי הכהונה למשה
 היתה למנה אלא לז שמאן ללכת בדבר ה' אחר
 כמה פעמים חרה ה' צו והסירו מגבורת הכהונה
 באומרו (לעיל ד' י"ד) הלא אהרן אחיך הלוי פירוש
 שהיה לוי ועכשיו נעשה כהן עד כאן. לזה אמר לו
 בשעת מעשה ואתה פירוש לא לז שאני מלך לבד
 אלא גם אתה מלך עלמך הקרב את אהרן
 במקומך (י) והעשה הדבר כאילו אתה חפץ בו כי זה
 לך במקום קרבן לכפרה על אשר העזת פניך לפני
 ה', ואומרו אליך לכפרתך (י) בהקריב את אהרן ויתן
 לו גדולתו אין לך קרבן גדול מזה. עוד ירמוז

באומרו הקרב אליך כי על ידי חטא האדם תתרחק
 בחינת ענף נשמחו שכנגד אותו ענף שבו חטא
 משורשו הגדול כפי גדלו והקטן וכו', והנה
 באמלעות ההפלות שהפליז בשליחות ה' גרם
 להתרחקות ענף אחד מענפי נשמחו משורשה, והגם
 כי ה' הענישו אף על פי כן כל עוד שלא קבל העונש
 הפגם עומד במקומו והרחוק עודנו מרוחק, לזה
 בשעת חלית הדבר הודיעו כי צוה יהיה מתקרב
 הרחוק, והוא אומרו ואתה הקרב אליך פירוש
 הקרב לעלמך (י) פירוש לבחינתך שרחוקה באמלעות
 החטא ההוא, ונתכוון ה' להודיעו כי זה תיקונו,
 ומזה אני משכיל על דבר שאמרו ז"ל בסוף ברכות
 (כ"ד). חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מצריך
 על הטובה וכו' ומפרש בגמרא (שם ס"ו) לקבל
 הרעה בשמחה כשם שמחה בטובה עד כאן. והיה
 הדבר קלם בעיני רחוק, ועל פי הדברים האמורים
 בענין הנה היסורין הם מקריבין ענפי הנשמה
 שהיו רחוקים משורשם, שאין לך רע ומר כעוזבו
 את ה' אלהיו, ובאמלעות היסורין יתקרב הרחוק
 ועל זה ישמח לב המשכיל, ואמר ועשית בגדי קודש
 וגו' לכבוד ולתפארתך (י) שהם הם סימני השמחה
 שיקראם שחפץ ודבר לפארו, אשר זה הוא שגאו

אור בהיר

יד) הלא כבר אמר בני ישראל ויקמו. (טו) ולא אמר ואתה תמשה את אהרן וכדומה. (טז) ולא אמר אל המוצח או אל
 העבודה. (יז) זה יהיה פירוש חיצת הקרב. כלומר, במקום קרוב שאתה צו. (יח) כלומר, לעומתך. כאומרו לך לך. (יט)
 כאילו אמר הקרב עלמך לעלמך. (כ) שלכאורה למה להקדמה האת, הלא מנה והולך כל הבגדים בפרטות, ומה גם שחזר ועשה

אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִהְנוּלֵי
 אֶהְרֹן נָדָב וְאַבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָּמָר
 בְּנֵי אֶהְרֹן: ב וְעִשִׂיתָ בְּגֵדֵי־קֹדֶשׁ
 לְאֶהְרֹן אֶחָד לְכָבוֹד וּלְתַפְאֶרֶת:

לְשִׁמְשָׁא קָדְמֵי אֶהְרֹן נָדָב
 וְאַבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָּמָר בְּנֵי
 אֶהְרֹן: ב וְתַעֲבֹד לְבוּשֵׁי קֹדֶשׁ
 לְאֶהְרֹן אֶחָד לְכָבוֹד וּלְתַפְאֶרֶת:

אור החיים

לעושה הדבר ללד ההכרת, והגם שהצגדים הם חובת גברא העומד לשרת, עם כל זה רצה ה' לזכות לגלגל זכות זה על ידו שיעשה אותם לחיבה ולשמחה באחיו, ודבר זה הוא בחינת נשמה (לנשמה^כ) בעיקר מעשה זה, ואולי שנחכוון ה' לומר לו שיעשה הצגדים משלו, והגם ששינוי (יומא פ"ג מ"ז) צגדי הכהנים צאים משל לצור, הכי אמרו שיחיד יכול להתנדב ולמוסרם לצבור וכמו כן רצה ה' לעשות:

ב. ועשית וגו' לכבוד ולתפארת. לריך לדעת

מה היא כוונת ה' באומרו לכבוד וגו' אחר שמודיעו מעשיהם ואופניהם^כ, ואם להודיעו שצגדים אלו יש בהם לאהרן כבוד ותפארת מה ילא לנו מזה. ואולי שיחבאר על פי מה שאמרו צפרק אין מעמידין (ע"ז ל"ד). וזה לשונם שאלו את רבי עקיבא כמה שמש מצעת ימי המילואים לא הוה צדיקה אחא ושאל צי מדרשא אמר ליה בחלוק לכן שאין צו אמרע עד כאן. הנה ממה שמשמש משה בצצעת ימי המילואים בחלוק זה יגיד שאין הצגדים מעכבין אלא לאהרן ולצניו אבל זולת הכהנים תחלכה עבודת הקרבנות בלא צגדים, והוא מה שמודיעו באומרו לכבוד וגו' לומר לא תחשוב כי הצגדים לצורכי עבודה לצד ויתחייב הדבר ללובשם משה בעבודת ימי המילואים לא כן הוא אינם אלא לכבוד וגו' למשרת קצוע לעבודתי אבל ללד העבודה

אור בהיר

הקדמה בפסוק הסמוך. **כא**) כי עשית הצגדים היא הגוף, והכוונה שמכוון לקיים מצות ה' היא הנשמה, ומה שיעשה בחיבת עלמו ובשמחה זה יהיה נשמה לנשמה. **כב**) בשלמא אם לא יאמר פרטי מעשיה, לריך לומר לכבוד ולתפארת לומר שיהיו נאים ומפוארים, אבל אם פרטו אופן מעשיהם הלא הם כאשר הם. ובקוטרם קוי אור הרבה לפלא מה קשיא ליה להאזה"ח הלא איתא בנצחם י"ח מטושטשין או מקורעים פסולה ופירשו רש"י ורמב"ם שאמר לכבוד ולתפארת א"כ אינו מיותר ע"כ. ונעלם מזכרונו שצפרשה זו פסוק מ' אמר הכתוב עוד הפעם לכבוד ולתפארת, ושם פירשנו פירוש זה עלמו של רש"י ורמב"ם וציתר ביאר והרבה עיי"ש. **כג**) מה שפגמו צני שמות הללו. **כד**) ובהם לא היו ח' עבירות הללו.

ג ואת תמי
 דאש למית
 ויעברון
 קדשותה
 ד ואלין

(ג) לקדש
 על ידי כז

לקדשו, והם
 ולהניסו כז
 חובת לקדשו.
 בהכרת לפוח
 וב' הדברים
 המין כמו ע
 לומר כעניו

ג. ואתו

לכ, והגם
 דבריו כי
 וכדי שלא
 משה ואין
 לצ"ח לזה
 כל וגו', ו
 מסימנים
 ומרלון הל
 הדבר בא
 צפני רביכ
 ידבר צפני
 יהיה הוא
 ה' לעשות
 לעיני הכו
 טעם שאר
 כי בא לתו
 בכללותיה

→ ואתה תדבר אלי כל חכמי לב אשר
 מלאותיו רוח חכמה ועשו את בנדי
 אתה לקדשו לקדשו לקדשו לקדשו
 ואתה תמקל עם פה חכמי לב
 דאשלימית עמה רוח חכמה
 ויעבדון ית לבושי אתה
 לקדשותה השמשא קדמי
 ואתין לבושיא די יעבדון

לקט בדור

רש"י

(ג) לקדשו לכהנו לי. לקדשו ולהכניסו זכהוה"י על ידי הצגדים, שיהא כהן לי, ולשון כהונה שירות לקדשו, והס' ז' דברים, לקדשו לעשותו קודש להיות מובדל מעניני חול רק מיוחד ומקודש לעבודת השי"ת יומם ולילה, ואמר ולהכניסו זכהוה ר"ל שאין פ"י תיבת לכהנו להיות כהן, אלא פירושו לעשותו כהן להכניסו זכהוה, והוא ממש כמו משקל תיבת לקדשו, ולזה נטר רש"י לפרש זאת כאן ולא בהזדמנות ראשון בפסוק א', כדי להשוותה לתיבת לקדשו, כי תיבת לקדשו בהכרח לפותרו כן, כי לא שייך לומר שיעשו בגדי אהרן כדי שיהיה קדש אלא כדי לעשותו קודש כמו כן לכהנו לעשותו כהן וז' הדברים שייכים על ועשו, ואח"כ אמר שהענין הוא שיהא כהן, ועדיין לא נישא, שלכאורה נראה שתיבת כהן הוא שם המין כמו עברי או כנעני או לוי, וא"כ היאך שייך לומר כהן "לוי", אם הוא כהן הוא כהן לכל מי שהוא, וכמו שלא שייך לומר כנעני לוי, לזה אמר שלא כן הוא אין זה שם המין אלא הוא שם תואר כמו משרת, עוד אפשר שאינו אומר רבינו פירושו בפסוק א', ששם לא נאמרו עדיין הצגדים ואינו צולט בכתוב צמה עשה אותו כהן (ב"ב):

אור החיים

ג. ואתה תדבר. טעם אומרנו ואתה, שצריך הוא בעלמו להתפלל בדבר לדבר לחכמי לב, והגם שאמר ועשית בגדי וגו' חזר ה' ופירש דבריו כי לא הוא יעשה אלא על פיו יהיו נעשים וכדי שלא יבין שהעיקר הוא שיהיו נעשים על פי משה ואין לורך בדבר שידבר משה מפיו אל חכמי לב"י לזה באה המלצה ואמר ואתה בפיק תדבר אל כל וגו', ודקדק לומר אל כל כי זה הוא אחד מסוימנים המובהקים שהדבר הוא מהשלמת הדעת ומראון הלב שידבר הדברים לכולם יחד שאם היה הדבר בא בדאבון נפש ישתדל לומר הדברים שלא בפני רבים וכל עוד שיכול לדבר דבריו לפני אחד לא ידבר בפני שנים כי הדבר הוא פחיתות למשה שלא יהיה הוא ראוי לשרת לפני המלך, אשר על כן אזה ה' לעשות סימן לדבר אל כל חכמי לב וצזה וידע לעיני הכל כי נפש חפצה ולב שלם. עוד נראה כי טעם שאמר ה' צה' פסוקים אלו ג' פעמים ואתה כי בא לתת לו מעלה בג' דברים והם נדבחה המשכן בכללותה א', ומלאכת המשכן וכליו ובגדי כהונה

א', ועבודת בית המקדש א'. ואמר ה' אליו כי הוא נוטל שכל כחילו הוא עשה הכל, כנגד הבחנה נדבחה המשכן אמר ואתה תלצה וגו' ואלו הם מציאות והוא מה שגמר אומר ויקחו אליך פירוש אני לך מלצה להביא והם יביאו אליך לעשות, וכנגד מלאכת המשכן אמר ואתה תדבר אל כל חכמי לב וצזה אינם אלא שלוחיך. ודקדק לומר אל כל כדי שכל המעשים שיהיו נעשים במשכן יהיו נעשים בשליחותך וכחילו הוא עשהם, וכנגד עבודת בית ה' אמר ואתה הקרב אליך את אהרן וגו' שיבא ויעבוד בשליחותך, ולזה דקדק לומר אליך"י, ולטעם זה מלצה ה' אל משה כל מעשה המשכן ומלאכתו ועבודתו לנוכח כי אחר האמת עליו הוא המלצה אלא שזיה לו שהוא ילצה אחרים במקומו:

ד. ואלה הצגדים וגו'. קשה למה לא מנה הכתוב אלא ששה צגדים והשמיט לין הקודש ומכנסיים. ואולי שרמזם הכתוב שיהיה, הליץ רמזו בפסוק שלפני זה ועשו את בגדי אהרן לקדשו שלא היה נלרך לומר אלא ואלה הצגדים וגו'

אור בדור

בד) אלא די שיעו להם על ידי כחב או על ידי אחר. (כו) וכמו שאמר ויקחו אליך וכנ"ל.

מליאה מכלהו תשע, שלימו דכלהו, ובגין דא בראשית ברא אלהי"ם, בראשית ברא עם אלהי"ם, את השמים ואת הארץ, אתו לנשקא ליה פרח לעילא.

אמר רבי שמעון חבריא בודאי קודשא בריך הוא אסתפם עמנא, עלאין ותתאין למהוי בהאי חבורא, זכאה דרא דהאי אתגליא ביה, דעתיד כולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה, לקיימא קרא (קהלם ב ט) מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה, וביה (דף קיב ע"א) (סהלס לב יז) מ'מכון ש'בתו ה'שגית, (סס קמד טו) ואשרי העם שפכ"ה לו בגימטריא מש"ה, אשרי העם שיהו"ה אלהיו, דעליה אתמר (קהלם ב ד) דור הולך ודור בא, ולית דור פחות מששים רבוא, ועליה אתמר (סהלס קה ט) דבר צוה לאלף דור, ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא, עד שתין רבוא, לאשלמא לכלהו מפגיו דלהון, ורזא דמלה (ישעיס עג ט) והוא מחולל מפשעו, דאיהו שקיל לכלהו, כמה דאוקמוה מארי מתניתין אשה אחת ילדה ששים רבוא, ומנו משה דשקיל פששים רבוא, ובגין דא אתמר עליה דור הולך (ודור בא) לההוא עלמא, ודור בא איהו ייתי כמלקדמין.

ועוד (בראשית ד טז) פי שת לי אלהי"ם זרע אחר, שת אתפשטותיה הנה עד יעקב, דפרח ביה י' מן שית ואשתאר שת, ואשתאר יעקב עקב, דיעקב דיוקניה דאדם קדמאה הנה, כמה דאוקמוה שופריה דיעקב כעין שופריה דאדם הראשון, ובגין האי י' אתמר (סהלס קיט כב) אבן מאסו הבונים, דאינון אברהם ויצחק, דאתמר בה לגבי אדם (בראשית ג טו) הוא ישופף ראש ואתה תשופפו עקב, דהו' דעין דהנה עתידה לאלקאה מחווא, ובגין דא אתמר בה אבן מאסו הבונים.

אמרו ליה חבריא, והא אמר רבי פנחס דאת י' איהי ביצחק, אמר ודאי י' עלאה איהי מן חכמה, והאי איהי י' זעירא, ובגין דא אתמר בה עקב, הדא הוא דכתיב ואתה תשופפו עקב, ודא פף ירף יעקב, דאתמר בה (בראשית לב טו) ויצע בכף ירכו, ואתמר ביה והוא צלע על ירכו, ודא י' מן אדנ"י, ואיהו י' מן הוהי, דבה (שמות ג ו) ויסתר משה פניו פי ירא מהביט לאתר דחב

בדקדמיתא, קדם

(בראשית לב יז) ויעקב

י' בעקב ואתעביד

שלם, ולבתר אתא

ודא איהו רזא אב

(אמר המגיה זה הלשון)

בראשית לית ראש

אמר ליה

דבהאי אות דכרית

וכל דרין דאתו אפו

דאמר קרא פקד עון

בגין דמעשה אבותיה

ליה אשתכח דשת אי

והכל דאתמר ביה

בשגם זה הכל ורזא

לקרוא בשם יהו"ה

ההוא דאתמר ביה

בשם יהו"ה ואדעך כל

מה שמו ומה שם

הוחל דמתמן הו

אדהכי הא רבי שמעון

ינדאי ורבי

חבריא, פגעו ברבי אל

עמיה, אמר לון כמה

ליה ברזא דגלגולא ד

ודאי ברזא עלאה דן

הויתון אתון

פתח כמלקדמין ואמ

נעשה על האר

ספר תיקוני הכבוד

חלק

ז' הול' ר' זנא' פרי' צ"ב

שהוא ו' עולם הבא ובאת ה' ברא עלמא דין דאיהו ה' ועירא דבה אכילה ושתייה דאורייתא ובאות ה' ברא העולם הזה שהיא ה' קמנה שבה אכילה שתייה של התורה.

ועוד רוא אחרא בתר דאתגזר גזרה בתרין אתון דאינון ועוד סוד אחר, אחר שנגזרה הגזירה בשתי אותיות שהם ה' ה' תרין בתי דינין מאן יכיל לבטלא גזרה דתרויהו שתי בתי הדין מי יכול לבטל הגזירה של שתייהם ו' דאת ה"א אמא עלאה ו' אב שאות ה' אמא עליונה ו' אב ומה כתיב במדבר ל' כל נדר וכל שבועת אסר לענת נפש דאיהו ה' אישה יקימנו ואישה יפרנו ובגין דא צריך לאתעררא קלא דאיהו ו' ומשום זה צריך לעורר קול שהוא ו' בעשרה שופרות דאינון ו' ועקרא דלתון שהם ו' והעיקר שלהם בנשימה אחת כל סימן וסימן בפה דאיהו ו' מעשרה מיד דשמעי מלין דרבי שמעון וכל חבריא → אמרו בריך אלהא דזכינא למשמע מלין מההוא דאתקרי מיד ששמעו הדברים ר"ש וכל החברים אמרו ברוך האלוה שזכינו לשמוע דברים מההוא שנקרא רבן של נביאים רבן של חכמים רבן דמלאכי השרת דקב"ה ושכינתיה מדבר על פומיו וכתב על ידיו רזין → אלין דלא אשתמעו כותיהו סודות אלו שלא נשמעו כמותם ממתן תורה ועד כען עתה אמר ליה בוצינא קדישא אשלים מלולי דרזין דחבורא קדמאה לפרשא לון אמר לו המאור הקדוש השלם דברך של סודות של החיבור הראשון לפרש אותם דהא כל מארי מתיבתאן דלעילא ומארי מתיבתאן דלתתא בלהו מזומנין למשמע מלין אלין מפומך ופירושין דילך שהרי כל בעלי הישיבות שלמעלה ובעלי הישיבות שלמטה כולם מזומנים לשמוע דברים אלו מפך והפירושים שלך דהא חדוה ופורקנא יתער בהון לעילא ותתא שהרי שמחה וגאולה יתעורר בהם למעלה ולמטה אל תתנו דמי לו אנת וכל סיעתא דילך אתה וכל המחנה שלך. ע"כ מהרע"מ. L

בהאי אתבסס כי מה שנתפשטו הקליפות ויצאו מנוקבא דתהומא רבא ועלו למקום שעלו להשטיין על ישראל, בסוד השופר יורדים ומתקמטין ונכנסים בנוקבי התהום שהוא תחת היכל לבנת הספיר ומפנין דרך לתפלתן של ישראל. והיינו סוד ושט, שהיא התפשטות הקליפות ותגבורת התומר והקנה שבו סוד הקול דהיינו סוד העולם הבא נעלם. אמנם בהתאסף הנחשים אל נקיבתם אז הקדושה מתפשטת שהוא הסוד עולם הבא ומתפשטת בכל העולמות. והיינו סוד התנוקע חכמה, בסוד הקנה דעת, בסוד השופר בינה, בסוד הקולות חסד גבורה תי"ת, בסוד הפה מלכות. והכל בסוד יהו"ה בקשר בקשר אמיץ. וז"ש בקול דאיהו מעלמא דאתי.

נפש

ביאור המאמר

ידיד

השברים דתש"ה, והתרועה דתר"ה כפה במלכות דאיהו ו' מעשרה שהיא העשירית מ"ם. כל מארי מתיבתאן דלעילא בני הישיבה של מעלה שהיא של הקב"ה ומארי מתיבתאן דלתתא בני ישיבה של מטה שהיא של מ"ט דהא חדוה ופורקנא כי שמחת הגאולה תתעורר ע"י גילוי סודות התורה אל תתנו דמי לו נקט לשון הפסוק של ישעיה סב ו'. מהרמ"ק זלה"ה.

בתרועה ותקיעה ושברים אתכסם כלא דא בדא כנ"ל שתקיעה היא כחסד וממתקת את דיני השברים והתרועה, ועי"ז מתבטלים כל המקטרגים, לכן כל מה דההוא כבד נקיט כל מה שהם"מ מקבץ עונות ישראל אקריב לגבי לב מביאם להשכינה דאיהו מלכא דליינא שהוא המלך הדין את כל העולם, וידון את ישראל עבור רכיו עונותם, אבל וההוא לב לא אורחיה כו' אין דרך השכינה ואין חשקה בעכירו דעובדין דעמיה כמעשים מכוערים של עמה ישראל, כי עי"ז נמשכים גם עליה דינים אלא נקיט כל ברירו וכל צחותא אלא מקבלת כל הזכויות ומעשה המצות הנעשים בכך לכב ובצחות המוח, שעי"ז היא מקבלת שפע עליון וכל ההוא עכירו כו' וכל מעשים המכוערים שעשו ישראל ואח"כ עשו תשובה כשורה זריק לון לשאר עמין כי התשובה מועלת רק לישראל, והגזרות שנגזרו קודם תשובתם חלו גם על האומות, ומהם לא נתבטלו, לכן העונשים שהיו ראויים לכא על ישראל בעונותם, עתה שעשו תשובה וזרקים אותם על האומות. האי כבד הוא ס"מ דאתמר ביה

תורה שבכתב מתעבה במלכות עד שנעשה בח" אכילה ושתייה בעוה"ז. מהרמ"ק זלה"ה. ועיין בעיונים שם הבאנו דברי הרמ"ק במילואם.

ועוד רוא אחרא כא ללמדנו סוד גוסף בתר דאתגזר גזרה בב' אתון דאינון ה' ה' כו' לאחר שנגזרה הגזרה בשתי אותיות ה' ה' שהן ענין שני בתי דינין אחד בכינה שבה מתערין הדינים, ואחד במלכות שבה נפעלים הדינים. ואומר מאן יכיל לבטלא וכו' ר"ל למי יש הכח לבטל את הגזרות שנגזרו בשני הכ"ד שראינו, והתשובה היא ו' שהם אבא וז"א, הם יכולים לבטל את הגזרה דאת ה' אימא עלאה שעל ידה נגזרה הגזרה. ותולך ומסביר היכן מצאנו שיש בהם כח לבטל מה שכבר נגזר ו' אב ר"ל ו' הוא חכמה, אבא עלאה ומה כתיב ר"ל ומה נאמר בתורה על כותו של אבא עלאה כל נדר ששורשו בכינה וכל שבועת אסר ששורשו במלכות, שתיהן אותיות ה' לענות נפש היינו גזרת הדין המענה את נפש האדם. ומלת נפש איהי ה' רומזת על המלכות המתגלגלת בדיניה אישה יקימנו היינו אבא עלאה שהוא אישה (מפיק באות ה') של הכינה. ואכן אם לא ישפיע שפע הרחמים, אותו נדר יתקיים. אבל בכוחו ואישה יפרנו ע"י שפע הרחמים ובג"ד צריך לאתעררא קלא דאיהו ו' ע"י הדעת ב' שופרות היינו ב' קולות השופר דאינון ו' שהם כנגד אבא שיבטל דיני אימא ועקרא דלתון בנשימה אחת שהנשימה מהכינה שהיא נשמת כל חי כל סימן דהיינו השברים תרועה מתשר"ת יהיו בנשימה אחת, וכן

הוצח פסח רק לה, ולא לזולתו, או אין להם מה לחטוף, ואז עיי"ז הוא לכם, שלכם, [ד]נעשה רק לשם יחוד קוב"ה (ועי' מ"ש בדרושים לחג הפסח אות י").

יחטפו הם"א, דאם ח"ו גרמו עוונות נריך שמירה הרבה שמהל לכם משלכם. ואמר הכחוז ואמרתם זבח פסח הוא לה, היינו זמנה שחאמרו צפה שהוא עושה

בשלה

נעשה הדבר על פי דיבורו של הקב"ה אשר אינו לעשות, ואם כן בזה אכחנו שלוחי דרחמנא, ונולד צנו בחינת תכונה קדושה מאת המשלת הצורה צ"ה, ולכן הוא גדול מאינו מנווה ועושה על פי עצמו, ומאין יולד צו תכונה קדושה.

ודנה קשה זמנה שאמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ וגו' (להלן י"ט), הא פרעה כבר צעיניו ראה וצלו הבין אשר ציד ה' הכח והממשלה, והאריך עתה נסמנו עיניו ולבו, ולא ידע ולא יצין את פעולות ה', אשר צודאי לא צרעה הו'יאם להסגיר צעדם את המדבר. אך לפי הנ"ל י"ל דפרעה אמר צלו כיון שהוא שלחם מציתו ומארנו, וכמאמר הכחוז ויהי צשלת פרעה את העם, לכן כח תכונתו הרע אשר צקרנו יפעול צהם, אשר לא יוכלו ללאם ולצוא אל הדרך ישכון אור אשר הכין ה' להם, כיון שצכת שליחותו הלכו להם ועל כן נבוכים הם צמדבר ונסגר להם הדרך. ולכן כד לצטל מזימתו, הסיצס ד' דרך מדבר ים סוף, וצוה יצוטל כח שליחותו, דהא הדרך אשר הלכו על ידי שליחותו כבר נפסק מהם, ויציאה חדשה על פי ד' נסעו בני ישראל.

ודא שאמר הכחוז ויהי צשלת פרעה את העם, היינו שיצאו על ידי שליחותו של פרעה, לכן לא נחסם חלקים דרך ארץ פלשתים, היינו הדרך אשר היו צריכין לילך צו, כי זהו הדרך שיצאו מאת פרעה אינו מתוקן להם, ופן ינחם העם וגו', יען כי נולד צוה תכונה מאת פרעה. ולכן הסיצס חלקים דרך המדבר ים סוף, שמהל יציאה חדשה מאת ה', וזהו הדרך ישכון להם אור.

76 ויהי בשלה פרעה את העם וגו' פן ינחם העם וגו', ודקדקו המפורשים דמשמע שהיה נריך לעשות איזה סיבה שלא ישובו מצרימה, וקשה הלא כל הסיבות מאת ה', ואם צרנונו ית"ש שלא יחא צדעתם לשוב מצרימה, הלא הכח צידו שיחוזק לכם שלא יראו ולא יחפזו צראותם מלחמיה, ולמה הסיצס חלקים צעבור זה דרך המדבר ים סוף.

ונראה על פי דברי הגמרא (קידושין דף כג:) הני כהני שלוחי דרחמנא, דאי ס"ד שלוחי דידן, מי איכא מידי דאין לא מניין עבדין ואינהו מני עבדי, עיי"ש, וטעמא צעי. וגם מהו הסצרא דהשליח לא מני עבדי מה שהמשלה לא מני עבדי.

וייש לומר על פי מ"ש באור החיים (פ' שלח) צעיני המרגלים, אף על גב שצשרים היו צשעה שנשלחו, אך מחמת שכוונת המשלחים הייתה רעה, תפעול פועל הרע צשליח, ויחזור להיות שלוחו של אדם כמותו, ויולד צו תכונה רעה מה שלא הייתה צו קודם, כדרך שחולד צחינת קדושה צשלוחי מנווה לטובה אות. ולזה הגם שהיו צדיקים, צהחלחם עשות ההליכה לרגל, נולד צהם תכונה רעה מאת המשלחים, עיי"ש. ואם כן דבר שהמשלה אינו יכול לעשות גם השליח אינו יכול לעשות כתכונת המשלה, וע"כ מוכח צגמרא דכהנים שלוחי דרחמנא, והם מקצלים איבת קדושה מצד משלחם, וכנ"ל שנולד צחינת קדושה צשלותו לפי ערך המקבל.

ובזה י"ל גם כן זמנה שאמרו חז"ל (קידושין דף לא.) גדול המנווה ועושה יותר ממי שאינו מנווה ועושה. ונתקשו המפרשים הא הסצרא נותנת יותר דאם הוא אינו מנווה ועושה מעצמו, דהוא גדול ממי שהוא מנווה ועושה. אמנם להנ"ל י"ל דאם הוא מנווה ועושה,

*

ספר חיי אמת
הטוב חלק
ברג"ל ר' א"י צבי ט"א ג' צ"א
בשנת ו' צ"א בק"ק ס"א

מחבר: ר' א"י צבי ט"א ג' צ"א

וְרַפּוּסָא בְקֶשׁ
לֹא אֶחִידָה הוּא
(במדבר יב. ז)
(שמות יח. יג)
י"ח כהן גדול

א הוא דכתיב
ר' אומר רבי
פרוטיקאטור
ל' ק' אהרן

אמר רבי לוי:
ורפוסא — שר
— שר צבא —
המשפטים, וכך —
בבד אוהבו זה שאח
בך, עשה הקב"ה
מר עליו: "לא כן
הי' (ועיין לעיל בסימן
ג'): "וישב משה
וכל דבר הקשה בא
מראש על כך, וכך
זהו שנאמר כאן:
(ועיין הערות).

לכהנו לוי, אמר לו
ר"ב — זהו שאמר
ביתך קדוש היכלך",
הצדק קדשך ולשבוע
של מלך שתיגרו
במיר ג, ב. שמשמע
לך, שלא יהא זו
שיירי סעודותיו —
קרבנו לשכון בביתו
עשה העגל אבל לא
כפרתו לכל ישראל

הִיָּה שׁוֹה לְכָל יִשְׂרָאֵל וְעִשָּׂאוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹהֵן גָּדוֹל
וְאָמַר לוֹ (ויקרא כא, יב) 'וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא' וְאָכַל
מוֹתָרָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנֵאמַר (שם ב, י) 'וְהַנּוֹתֵרֶת
מִן הַמִּנְחָה'.

74 ד. דְּבַר אַחַר 'וְאַתָּה הַקָּרֵב אֵלַיךְ' הֵדָא הוּא דְכָתִיב
(תהלים קיט, צב) 'לוֹלִי תוֹרַתְךָ שְׁעִשְׂעִי אֲז אֲבִדְתִּי בְעֵנְיִי'
כְּשֵׁאמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה 'וְאַתָּה הַקָּרֵב אֵלַיךְ'
הֲרַע לוֹ אָמַר לוֹ תוֹרָה הִיָּתָה לִי וְנִתְתִּיָּה לְךָ שְׁאֵלֹולִי הִיא
אֲבִדְתִּי עוֹלָמִי מִשָּׁל לְחֻכָּם שְׁנֵטַל קְרוֹבָתוֹ וְעִשְׂתָּה עִמּוֹ

מסורת המדרש
ד. שאלולי היא
(התורה) אבדתי
עולמי שבת פת. פסחים
סח: נדרים לב. סנהדרין
צט: ע"ג, ה. ב"ד סו, ב.
להלן מ. א. מו. ד. ויק"ר
לה. ד. במ"ר י. א. וב"ד
ח. ה. אס"ר ז. יג.
שהש"ר א. ט. ז. א. ר"ר
פתיחתא א. תנחומא
בראשית א. נח ג. שמיני
ו. דאה א. האינו ג. תנ"י
שמיני י. דאה ב. ש"ט
כ. עה. פס"ר פ"כ (מ"ח)
ג. פכ"א (פ"א י' דברות)
ד. כא. פד"א טו.
תרא"ר ב. ית. יל"ש
בראשית טו. בחוקתי
עתי. ישעיה תלה. חק.
ירמיה שכא. חבקוק
חקק. תהלים תחיא. שה"ש חתקפג. זוהר: ח"א כד: נו. עז. פט. קלד: קפה. ח"יב צד. ר. ח"ג יא: לה. קיד: קצג. רחצ: ראה: אבות פ"א, ב.
ירושלמי תענית פ"ד ה"ב, מגילה פ"ג ה"ו, ב"רא, ד, לעיל כט, ט, אס"ר ז. יא. תנ"י בראשית י' יל"ש וירא פג, בשלח רנא, ישעיה תנב, אסתר
חמנו. זוהר ח"א רנז. ע"ע תענית כז: מגילה לאו. ש"ט קט, זוהר ח"א ד: ה. ח"ג צא:

(ראה לעיל לג, ב), אלא עוד בחר בו וקרבנו (עיי' במ"ר שם באורך) — ועשאו הקב"ה כהן גדול ואמר
לו — כמצווה על כהן גדול: "ומן המקדש לא יצא", ואכל מותריו של הקב"ה — שיירי
קרבנותיו ומנחותיו, שנאמר: "והנותרת מן המנחה יאכלוה אהרן ובניו ... מאישי ה'", הרי אשרי לו
שכרוב חבתו לפני ה' נבחר וגם נתקרב לשכון במקדש ולאכול קדשים, וזהו: "פשעונו אתה תכפרם,
אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה מטוב ביתך קדוש היכלך", וזהו: "הקרב אליך את אהרן ... מתוך
בני ישראל לכהנו לוי", הגם שהיה ככל ישראל באותו דבר, הקריבחו לכהונה גדולה, שזו חבתו לפני (עיי'
ע"י, וכאן מבואר ועפ"י במ"ר שם).

ד. דבר אחר: "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ... לכהנו לוי", אמר "ואתה" ואמר "הקרב
אליך" "אליך" הטפל אליך, שמשמע מכך שגדולתו של משה גדולה משל אהרן והוא המקרב את
אהרן להעלותו אליו, הֵדָא הוּא דְכָתִיב — זהו שאמר הכתוב, בדברי דוד אל ה' כשבח התורה:
"לוֹלִי תוֹרַתְךָ שְׁעִשְׂעִי אֲז אֲבִדְתִּי בְעֵנְיִי", ומדרשו, כשאמר הקב"ה למשה: "ואתה הקרב
אליך" — והבין משה מדברי ה' שה' בא למנות לו כהן גדול ולא אותו הוא ממנה לכהונה זו אלא
איש אחר — הרע לו — למשה, למה לא מצא חן בעיני ה' להבחר למשרה זו (ועיין לעיל בסימן א),
ועל כן — אמר לו — הקב"ה למשה: תורה היתה לי, שעשוע נחמד וסגולת חמדתי (עיי' לעיל לג,
א), ונתתיה לך — שאתה תהא המקבלה בידי עבדך ישראל, ותקרא על שמך (כדלעיל כח, א. עיי"ש),
וגדול כתר תורה זה שנתתי לך יותר מכתר כהונה שאני בא עתה לחת לאיש אחר (כדלעיל לד, ב. עיי"ש),
והגם שעבודת הכהונה היא מן העמורים שהעולם מתקיים עליו, תורה עבודה וגמילות-חסדים (אבות א,
ב. עיי"ש), קיום העולם תלוי בראשיתו בתורה, שאלולי היא — אם לא קבלוה ישראל — אבדתי
עולמי, "שאלמלא התורה כבר היה העולם חוזר לתוהו ובוהו" (דב"ר ח, ה), וזהו: "לוֹלִי תוֹרַתְךָ שְׁעִשְׂעִי אֲז
אֲבִדְתִּי בְעֵנְיִי" — לוֹלִי התורה, שהיא שעשועי, שנתתיה לך, הייתי מאבד את העולם שכראתי במעשי
ידי, כך אומר הקב"ה למשה, וזהו: "ואתה הקרב אליך את אהרן ... לכהנו לוי", אתה גדול ממנו ואתה
קרבנו אליך לקבל גדולה של כהונה.

ועוד למה אומר לו ה' למשה במצוה זו "ואתה" ואמר לו "אליך", משל לחכם שנטל קרובתו

מסורת המדרש
מכל הארצות בחר
באר"י במ"ד ג' ה'
תחומא במדבר י"ז
ותנ"י כ

עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה אִמֶּר לָהּ בְּקִשְׁי לֹא אִשָּׁה אָמַר לָהּ
יְכוּל אָנֹכִי לְטַל חוּץ מִרְשׁוֹתָי אֲלֵא שְׁהִייתִי מִבְּקֶשׁ
עֲנוֹתְנוֹתָי כִּי אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה יְכוּל הִייתִי
לְעִשׂוֹת לְאַחֶיךָ כִּהֵן גְּדוּל חוּץ מִדַּעְתָּךְ אֲלֵא שְׁהִייתִי מִבְּקֶשׁ
שֶׁתְּהֵא גְדוּל עָלָיו.

מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָאָרְצוֹת בָּחַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּחַר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
וּמִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא בָחַר אֲלֵא בְּבֵית קְדָשֵׁי הַקְּדוּשִׁים כִּי

— לאשה, שמתוך שהיא קרובתו היא חביבה עליו גם כאשר (וכביכמות טב: וברשיי שם), ועשתה
עמו עשר שנים ולא ילדה, והיה צריך לכן מדין מצות פריה ורביה לשאת לו אשה בת בנים
(כבפסחים ק"ג: עיי"ש), ומתוך שזו קרובתו וחביבה עליו — אמר לה: בקשי לי — את — אשה
— אחרת, וכך — אמר לה: יכול אני — מן הדין — ליטול — לי אשה אחרת — חוץ
מרשותך, אלא שהייתי מבקש — שתראי את — ענותנותך — סבלנותך (וכרשיי במדבר יב, א)
ותרנותך ורוחב לבך — וכך תהיי את עקרת הבית על האשה שתביאי לביתי, שכן את נדיבה ואשת
נעורי וקרובתי, החביבה לי מן זו שתביאי (רו"י), כך אמר הקב"ה למשה: יכול הייתי לעשות
לאחיך כהן גדול חוץ מדעתך, להגלות אליו ולקדשו ולמנותו בכך, שכן נביא הוא שאני נגלה
ומדבר אליו מכבד (כדלעיל ג, טו. עיי"ש), אלא שהייתי מבקש — מתוך חבתך לפני — שתהא
— אתה — גדול עליו, על כן אמרתי לך שאתה הוא שתקרבו ותקדשו לכהונה זו (וראה לעיל
בסימן א) וזוהי: "ואתה", "אליך", גדולה היא לך שאתה הוא המקרבו ומקדשו בכך.

"מתוך בני ישראל", חביבותם של ישראל הזכיר כאן הקב"ה, ולא לומר שגנותם אמורה כאן
שלא נמצאו כשרים לכך אלא הוא, אלא שזו חביבתם וקדושתם שמתוכם נתקדש הוא לכך, שכן —
מכל הארצות בחר הקב"ה בארץ ישראל, שנאמר (תהילים מז, ה): "יבחר לנו את נחלתנו", זו ארץ
ישראל (יפ"ת), והקב"ה קודא לה (יואל ד, ב): "ארצי" (כבבמ"ד ג, ח. עיי"ש), ומארץ ישראל בחר —
ה' — בבית המקדש, כאשר הקב"ה אומר לשלמה בבנותו את הבית (דהיי"ב ז, יב): "ובחרתי במקום
הזה להיות לי לבית זבח", ובחירת המקדש היא בחירה אחר בחירה, שכן ירושלים נבחרה בקדושה
יחירה מכל ארץ ישראל, ונאמר בה לשלמה כמה פעמים "בחירה", כמו (מ"א יא, יג ועוד): "ירושלים
אשר בחרתי", ומראש אמר משה בתורה "בחירה" בעיר ובחירה במקדש (דברים יב, יא. עיי"ש ברשיי):
"המקום אשר יבחר ה'", ושם מדובר גם בירושלים וגם במקדש, שכן הוא מדבר שם מקרבנות הבאים
רק במקדש וממעשרות הנאכלים בכל העיר המקודשת, שיש בירושלים בחירה לקדושה מכל הארץ
ובמקדש מכל ירושלים קדושה למעלה מקדושה (כלים שם), ומבית המקדש — כולו — לא בחר
— ה' בקדושה יחירה מכולו — אלא בבית קדשי הקדשים, מקום שאין הכניסה והעבודה בו
אלא לכהן גדול ביום הכפורים לעבודות קדשי הקדשים בלבד, ולא שבחירת המקדשים ביותר באה
לפסול את המקדשים פחות מהם, שהרי גם הם מקודשים ונבחרים מוולתם, אלא אדרבה, זו בחירתם
לכבוד וקדושה של אלה שמתוכם יבחרו מקודשים ביותר, ומהם עד המקדש ביותר (ועיי' עוד בבמ"ד

בחר הקדוש ברוך הו
שכט לוי ומשכט ל
יבחר אתו מפל שכט
נדב ואביהוא לצד א
נבחרו שנאמר יבחר
(תהלים סה, ה) 'אשרי

שם), והרי — כך בחר הק
שמשה אומר לישראל בתורה
לו לעם סגולה מכל העמים אשר
המקודשים — אלא שכט י
אם הלויים כי בס' בחר ה' לשא
ארון זה בתורה (במדבר ג, לא)
לוי ... כי בו בחר ה' אלהיך מ
לכהן את — אהרן, כמו —
נגלית אל בית אביך ... ובחר
קטורת לשאת אפוד לפני, הו
שאומר המשורר (תהילים קה,
כי בס' בחר ה' אלהיך לשרתו
אל הכהנים עצמם ומזכיר בה
של לויים, שהרי (ועיי' עיי"י) —
לצד — גבוה יותר בקדושו
אחר, שהוא ניתן ללוי אבל א
ואיתמר, האמורים כאן בפרש
— אלעזר ואיתמר לצד
לזרעם כהונה, שכן כלא בניכ
גדולה לזרעם עד עולם, וזוהי
"ובחרו אותו מכל שבטי
שלוזאת לא נבחרו כל בני אה
ובחירה בבחירה, לכך נאמו
ישכון חצריך, נשבעה מטוג
במקדש ולאכול קדשי ה' וזו
בחירתו לבחור באלעזר ואיתנ
העמים, נבחר מתוך נבחרים

לְלַעֲדָן: ׀ ׀ וּבְנֵי שִׁמְעִי יַחַת זִינָא וַיַּעֲוֹשׂ
 וּבְרִיעָה אֱלֹהֵי בְנֵי־שִׁמְעִי אֲרַבְּעָה: יֵא וַיְהִי־
 יַחַת הָרֹאשׁ וַיִּזְהַר הַשָּׁנִי וַיַּעֲוֹשׂ וּבְרִיעָה
 לְאַהֲרֹנָו בָּנִים וַיְהִיו לְבֵית אָב לַפְּקֻדָּה
 אַחַת: ׀ ׀ יב בְּנֵי קֹהַת עֲמֶרֶם יִצְהָר חֶבְרוֹן
 וְעִזִּיאֵל אֲרַבְּעָה: ׀ ׀ יג בְּנֵי עֲמֶרֶם אֶהֱרֹן
 וּמֹשֶׁה וַיְבַדֵּל אֶהֱרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ
 קֹדְשִׁים הוּא־וּבְנָיו עַד־עוֹלָם לְהַקְטִיר לְפָנָיו
 יְהוָה לְשֵׁרְתוֹ וּלְבַרְךָ בְּשֵׁמוֹ עַד־עוֹלָם:
 76 יד וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּנָיו יִקְרָאוּ עַל־
 שֵׁבֶט הַלְוִי: ׀ ׀ טו בְּנֵי מֹשֶׁה גֵרְשֹׁם וְאַלְיָעֶזֶר:
 טז בְּנֵי גֵרְשֹׁם שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ: יז וַיְהִיו בְּנֵי־
 אֱלִיעֶזֶר רְחֹבִיהַ הָרֹאשׁ וְלֹא־הָיָה לְאַלְיָעֶזֶר
 בָּנִים אַחֲרָיִם וּבְנֵי רְחֹבִיהַ רְבוּ לְמַעַלְהָ: ׀ ׀

מצודת דוד

(י) ובני שמעי. זהו בן גרשון: (יא) הראש. הוא היה בית אב הראשון בבני שמעי: וזיזה. הוא זינא הנזכר: אחת. מוסב גם על לבית אב, ורוצה לומר שהיו לחבורה אחת וראש אחד להם: (יג) ולברך בשמו. הוא ברכת כהנים בנשיאת כפים: (יד) רבו למעלה. נתרבו מאד:

רד"ק

(י) ובני שמעי. זהו שמעי בן גרשום:

מדרשי חז"ל

(יג) בני עמרם אהרן ומשה וגו'. אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום, כהן קורא ראשון ואחריו לוי וכו', מנה"מ וכו', רב אשי אמר מהכא בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו וכו'. (גיטין נט.).
 (יד) ומשה וגו' בניו יקראו על שבט הלוי וגו'. חכמים אומרים לא נתכחן משה אלא שבעת ימי המילואים בלבד. ויש אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה, שנאמר ומשה איש האלהים בניו יקראו על שם שבט הלוי.

י ובני שמעי יחת זינא ויעווש ובריעה אלן שמעי ארבעה: יא ויהי יחת ממנא לרישא וזינא תנינא ויעווש ובריעה לא אסגיעו בניו והוון לבית אבא ממנן למפרתא חדא: יב בני קהת עמרם ויצהר חברון ועזיאל ארבעה: יג בני עמרם אהרן ומשה ואתפתש אהרן לקדשותיה קודש קודשין הוא ובגוהי עד עלמא לאסקא קטורת בוסקמין קדם לשמשותיה ולברכא בשמיה עד עלמא יד ומשה נביא דו ובגוהי אתקרון על שבטא דלוי: טו בני משה גרשום ואליעזר

מצודת ציון

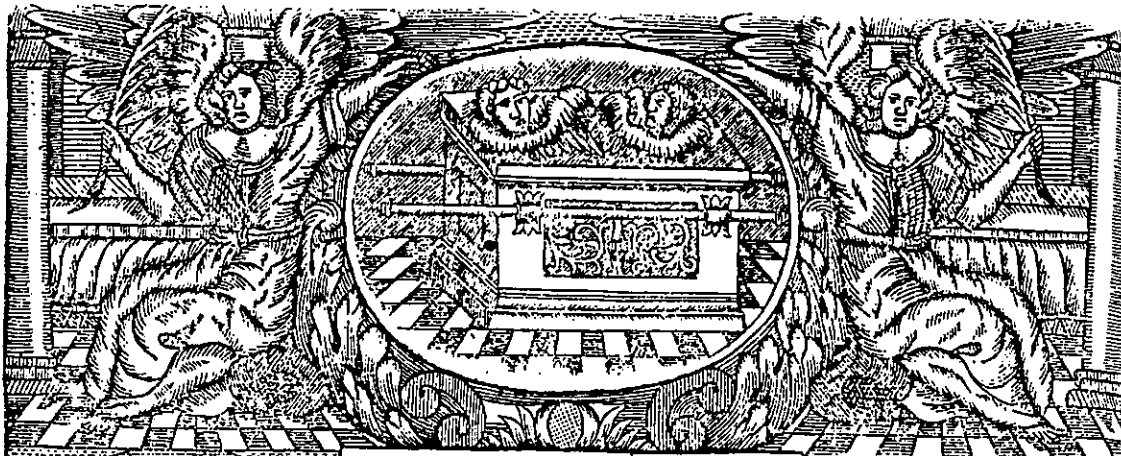
(יא) לפקודה. ענין מנוי וגזירות:

(טו) בני משה וגו'. לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים, ב"ש אומרים שני זכרים, וב"ה אומרים זכר ונקבה שנא' זכר ונקבה בראם. מאי טעמייהו דבית שמאי, ילפינן ממשה דכתיב בני משה גרשום ואליעזר. (יבמות סא:).
 (יז) בני אליעזר וחביה הראש וגו'. כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי לא חזר בו מלן ממשה רבינו, שנאמר הרף ממני ואשמידם ואעשו

תרגום רב יוסף
 לאליעזר בניו חורנין
 זכותיה דמשה
 בני רחביה וסגיעו
 מן שיתין ריבון:
 יצהר שלומית
 לרישא: יט בני
 וריהו ממנא
 אמריה תנינא
 תליתאה ויקמעים
 בני עזיאל
 ממנא לרישא
 תנינא: כא בני
 מחלי ומושי בני
 אלעזר וקיש:
 זמית אלעזר ולא הוון
 בניו אלהו בנן
 וסביבון בני קיש אחא
 האבוהון: כג בני מושי
 פחלי ועדר וירמות
 חלתא: כד אלן בני לוי
 לבית אבתהון רישי
 אבהן למניניהון פמנין שמן
 עשרין שנין ולעלא: כה ארו
 שכנתיה בירושלם עד לע

(כב) וישאום. נשאום לנשים:
 (כד) לבית אבותיהם וגו'. לבניו
 האשי האבות לכל הפקודים שב
 המניין במספר זכרון שמותם לגל.
 (גו). המשוררים והשוערים והממונו
 כא לתת טעם למה מנה דוד מב
 (כו) וגם פלויים אין לע

ובטלה, אפילו הכי אוקמה בורעמ

ספר עיר בנימן

אשר כנה חמות העיר ונגדליה ועמודים עשה לבית בית ישראל חלק השני. מוטיב ומפרק דמי ומשני. ומה דגלגל ושיר הוא חסרון אשר לא יוכל להמנות. כי דבר תורה מעות קונות. וכאשר דקמן נראה ונחזה. יבא זה וילמד על זה. אשר הכל יאמרו עליו כי הוא זה ימיה בן משה. דורש כמין חומר. כל חיד טועמו לוי אומר. טעמו ככפיתית בדבש וריחן לא נמר. ה"ה כבוד הרב הגדול המופלא ומופלג. לוי פ"ה ע"ה כבוד מוהרר בנימן זאב וואלקי נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק זמברגא י"ו כהרס הגדול המנוח מוהרר שמואל דרשן זצ"ל ה"ה. חתן המנוח אשר ונגיד המופלג בתורה ומכמה כמאורר אנרסס סג"ל זצ"ל. חתן הנאון המפורסס רבן של בני הגולה מוהרר יושיע זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק קראקא יע"א

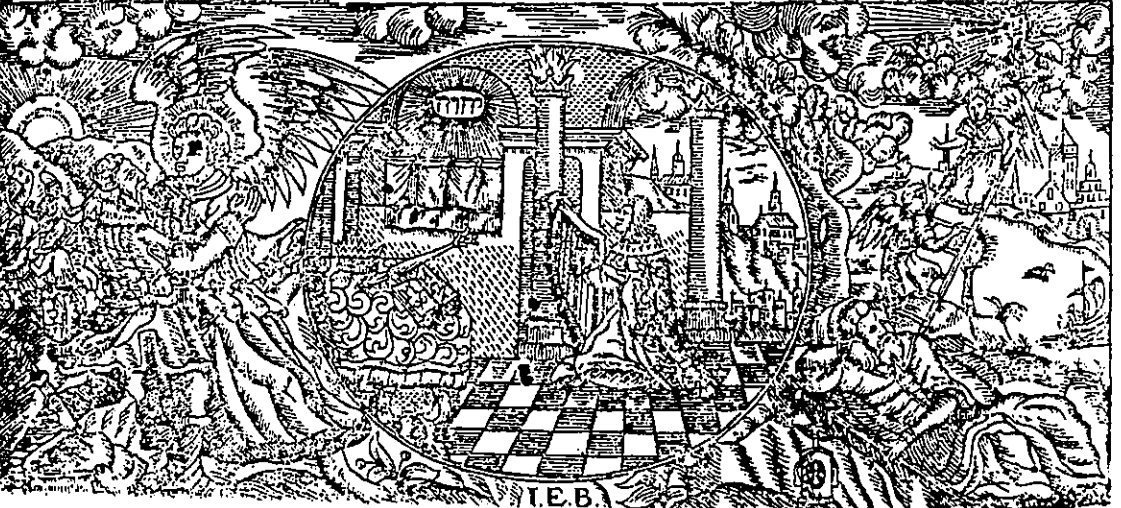
ותהי השלמת הספר יוסו טניסן לבנימן אמר דידי דודו ישבון לבטח לפק פה קק פרנקפורט דאדר

תחת שחלטת אדויכו הדוכס הגדול המיוחס מאוד המהולל והאדיר פרידריך השלישי קורסינטיט נו כראני בארן ה"ה ויתבטא מלכותואתן :

מיט אויף זיכט האדון יוחנן קריסטוף בעקמן דאקטור ופרופסור בעיר הגדולה המהוללה פרנקפורט דאדר

גדרוקט חין הווי בייו רטן הערן איזו גאט סאזק

✻ Eir. Benjamin.

איפא ענותו שאמר לא עדיפנא ממשא רבינו היה לומר אם למשה רבינו הושיבו ישיבה לאחר שלשים יום מן הראוי להשיב ישיבה לאחר מותי מיד כי מי ידמה ומי ישוב למשה אשר לא קם עוד בישראל כמשה ומי הכי תיתי שיהיה הוא עדיף ממשא. אבל לפי שיש שיהיה יודעת מה שאמרנו גבי יעקב וכי בכדי ספרו ספרייך נמנע כי הדעת מכרעת גבי דניק שהוא איש חי איך להספידו לכך אמר שלא יושיבו ישיבה עד לאחר שלשים יום ללא עדיפנא ממשא רבינו דכתיב ויבכו בני ישראל את משה שלשים יום. ולא משה שהוא שם עם ה' מה כאן עומד ומשמש אף למעלה כן ולא עפ"כ הספידוהו שלשים יום מכ"ש לאיש כמוני ללא עדיפנא ממשא ודו"ק.

קכ והושיבו ישיבה לאחר שלשים יום ולא עדיפנא ממשא רבינו דכתיבויבנו בני ישראל את משה שלשים יום.

כבר כתבנו בסמוך מזה. הגאון בא"ח הקשה כאן מה ראה מיימי משה הלא גבי משה עשו יתרון כבוד במה שבכוה ליום כי אין ק"ל שלשה לכי אלא כ"ל דמשה שאני עם באריות. ולע"כ דזהו ממש קבוצת הספרי הובא ב"י ויבכו בני ישראל את משה שלשים יום שלשים יום אלו מה טיבן. אותן שלשים יום נכו את משה קודם מותו כי התפללו עליו שלא ימות וזו הכ"כ היה שלשים יום עיין גם בגריכות. וכאזת דרשינן בספרי ויתמימי בני אהל משה ימי בני הרישני אבל משה הכי שלשה דקין שלשה לכי רק שלשים יום נכו והתפללו על משה קודם מותו. ואם כן כ"ל גם כאן מה שצוה רבינו הקדוש והושיבו ישיבה לאחר שלשים יום לפי דלא הוה שתיק רבנן מלמבעי רמי ועסקו הכל בתפלות ותחנונים ביקש רבינו שלא ירבו יותר משלשים יום ללא עדיפנא ממשא רבינו שיבטלו הלימוד עבורו יותר משלשים יום וכאן ג"כ לאיקשה שהיה למעט בכבודו נגד משה רבינו ולהושיבו ישיבה אף קודם שלשים יום כי זה בהיפוך הסברא אם משה רבינו היה צריך רחמים שלשים כולי האי ואולי ומכ"ש שהוא צריך לרחמים כפי אותו זמן אך יותר מזה הזמן לאו אורח ארעא להגדיל כבודו שלא יאמרו כי היה חביב יותר ממשא שהרבו תפל בעדו יותר מעל משה ודו"ק:

קכא שמעון בני חסד גמליאל בני נשיא אמר לוי צריב למימר אר"ש רבי צריבא לך ולמטלעתך. ומאי קשיא ליהייה כתיב ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור. החווא מסלא מקום אבותיו הוה ורבנן גמליאל אינו מסלא מקום אבותיו הוה.

פרש"י ז"ל צריבא לך ולמטלעתך לפי שנוי פיסח היה כדאמרינן בעלמא לוי אחוי קידה ואטלע. הדבר יפלא מאד וכי ר"ש ברבי מבקד מומין היה לומר לוי צריבא לך ועטלעתך והשתא בננות בהמה לא דיבר הכתוב... ל"ל לפי ששני טעמים נקראים על זה האיש משה אשר לא קם בישראל. כמוהו לא הויה לבניו בתרו להיות מבניו תחתיו. טעם האחד נאמא כוונה פ' יתרו בפסוק ושני כניה עשה ר' יוסי אמר על דאדתק בשביבת לך ושני כניה עמה. **7** פירש אמר"ה ז"ל לפי שמשא אינו בעלגה דמטרונות ונקרא איש האלקים לכך הוא גמליאל יחיים בניו אחרייו ועפ"י ענה ואמר אמר"ה ז"ל שזה כונת הפסוק. ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבת הלוי כי לדעת ר"ל לא פסקה כהונה לא מורעו של משה נמנע כמשה בעצמו היה כהן. ואלו היו גם בניו כהנים היו מתייחסים אחריו והוה גמליאל איש האלקים כנ"ל לכך אמר ומשה איש האלקים. בניו יקראו על שבת הלוי. שלא יהיו כאביהם להיות גם הם כהנים כדו שלא יקראו ע"כ אביהם לפי שהוא איש האלקים ע"כ דפ"ח. ועוד פנים לתורה שלכך לא ירשו בניו בתרו. לפי שהוא עדיין בחיים וא"א לומר ירושה כשאביהם עדיין חי כי מה כאן עומד ומשמש אף להלן עומד ומשמש ולא מת משה כלל.

קיש תר בשעת פטירתו של רבי אשר לבני אני צריך בכנסו בניו אצלו. אשר להם הוהו בכבוד אהבה נר יחאדלוק במקומו שלחו יהא ערוך במקומו. וכו' הוהו בכבוד אהבה דאורייתא היא רבתי בכבוד את אבך ואת אבך. אשת אב הוא. אשת אב נמי דאורייתא היא דכתיב בבראת אבך וואשת אבך וכו' הגי' ס' לימחיים אבל לאחר מיתה לא.

הנה בירושלמי מסכת כלאים פ"ח גרים שאמר רבי אל תזון אלמנתי מביתי פי' בפיסה מראה לפי דכל כי שמעי הוה אתי לביהיה לכך צוה כן שלא תזון אלמנתו מביתי וכאמת פריך בירושלמי ולאו מתניתא היא האשה שאמרה אי אפשי לזון מבית בעלי וכו' ומשיא' ד' דוכא ביהא דנשיאותה הוה ללא ייתרון דהוה משועבד לנשיאותה פי' בפיסה מראה לפי שניתו של רבי היה בית הנשיא שלא יאמרו כי הבית שייך להנשיא ואף כי רבינו הקדוש לא נהנה מלבידור כלום והיה ביתו מתאמת לג' בניו שהיה נשיא אחריו היה אומר שהוא ביתו של הנשיא לכך צוה אל תזון אלמנתו מביתי והנה בתלמוד שלנו שהשמיט זה שאל תזון אלמנתו מביתי ע"כ ל"ל דהוה בכלל הויהו בכבוד אמרם שפירשו הוה שאל תזון מביתו וזה הוה האזכרה בכבוד אמר. ולפ"ו לא יקשה כבוד אם דאורייתא הוה כי אין שייך צוה לין ביטוד במה שאין בו חסרון כיס לפי מה דק"ל כינו משל לדמותה מבית הנשיא. גם מנינו לומר שלכך נקט בירושלמי אל תזון אלמנתי מביתי. ולא נקט התם נר יהא ערוך במקומו שלתן יהא ערוך במקומו. וכגמרא דין נקט נר יהא לזון במקומו שלתן יהא ערוך במקומו ולא נקט של תזון אלמנתי מביתי ל"ל דהא בהא תליא אחרי שמפרש בפיסה מראה פירוש אחד שאל תזון אלמנתי מביתי הוה שלא תשא אלמנתו לאחר וכגמרא דין ליתא זאת הצוה שלא תזון אלמנתו מביתו לפי שבגמרא דין איתא נר יהא לזון במקומו וכו' ומפרש בגמ' מ"ט מאוס לכל בני שמעי הוה אתי לכיתיה נמנע שעדיין רבינו הקדוש בחיים ואשתו אסורה להנשא. כמו אשת אליהו ואשת ריב"ל ועיין בתרומת הדשן ס"י. ואם כן איך היה למקט בגמרא שלנו שאל תזון אלמנתו מביתו. ולפ"ו שפיר סמיפי להדרו הוהו בכבוד אמרם נר יהא לזון במקומו שלא יאמרו וכו' להוסיף על דברי תורה. נא רבינו הקדוש שיהוה בכבוד אשת האב אף לאחר מיתה. לכך אמר נר יהא לזון במקומו שלתן יהא ערוך במקומו אם כן הרי הוה כחי לכל דבר לפי שכל מעלי שמעי הוה אתי לביתיה דוק ותשכח כי גדולים מעשי ה' והנור תמים פעלו אחרי אשר נולע כי רבינו הקדוש הוה רבי יהודה הנשיא שעליו אמרו כי הוה היה גשמתו של יעקב רבינו הנשיא נוצריקין נשמתו של יעקב רבינו ולכך איתא בירושלמי ר' הוה קדי אנפשיה. וימי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וימי יהודא בני פורי שבע עשרה שנה אשר זה לבאורה אין שנות האנשים ושנו המקומות שנים לרמות יהודא לעקב ומצרים לניפורי אבל ראה תורתנו תורת אלת כי הוה ר' יהודה הנשיא הוה יעקב רבינו ואין להאריך מזה וסוד ה' ליקראו ובריתו להודיעם וזה נמנע במדר"ל גבי יעקב וימן את עני העיר שכנסם יעקב עם מדושי חמה וקבע תחומין לשבת לא יגרע מזדיק עינו כי נשעה זו ממש כל בני שמעי הוה אתי לביתו להיות איש חי אף במיתתו באותה שעה ממש אשר היה אבטרוסם לשבת ועפ"ו נובל לומר מה שצוה רבינו הקדוש והושיבו ישיבה לאחר ל' יום ללא עדיפנא ממשא רבינו דכתיב ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואם שלשים יום. והוה כפלא כעניי כל ולא תוכל אחון לשמוע את דברי רבינו הקדוש אשר עליו אמרו ר"ל משמת רבי בפלה ענהו ויראת חטא נאיה

מסכת פתובות

והנפקותא בין אני הטעמים הוא דאי נימא דבני משה לא ירשו כתר אביהם לפי שמשה לא מת . אש כן גם בני רבינו הקדוש לא היו ראויים לירש כתר אביהם אחריו לזכר נודע בסמוך מה שהבאתי למעלה כי רבינו הקדוש כל בני משה הוה אחי לביתיה לפי שהיה רבי יהודה הנשיא נשניתו של יעקב רבינו ויעקב לא מת . ואם כן גם כתר הנשיאות לא היה במורת ירושה לבניו אחריו להיות תחתיו מבניו . אבל אי נימא דלכך לא ירשו בני משה כתריו לפי שהיה משה איש האלקים בעלה דמטרונית . איך אפשר ברבינו הקדוש להוריש כתר הנשיאות לבניו . והנה כפי איש האלקים נחלקו דר"ל יש מהם שפירשו איש האלקים גברא דינא . שהיה אומר יקוב הדין את ההר ומשפסיו עם ישראל . ובווהר דרשו איש האלקים כפשוטו בעלה דמטרונית . וכן בגי' פרשת וואת הברכה דרשו איש האלקים מה האיש מטיח דברים כלפי אשתו . כך משה מטיח דברים כלפי מעלה קומת השונה ה' למחצה אשך בעמך . ניינינו למדן כי מזה שמטיח דברים כלפי מעלה נודע כי הוא איש האלקים מתם . כי זה אר"ל לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואשלע . ומנו לוי . נמא כי לוי ידע בנפשיה כי אטלע על שהטיח דברים כלפי מעלה . דן בעצמו כי הצור תמים פעלו שאין אדם רשאי להטיח דברים כלפי מעלה . רק למשה לבדו הותר להטיח דברים לפי שהיה איש האלקים בעלה דמטרונית . וכמו שהנעל מטיח דברים כלפי אשתו . כך משה מטיח דברים כלפי מעלה . ואם כן שמשה נקרא איש האלקים ממנו מהרואו הוא שלא ירשו בניו כתריו . אבל גבי רבינו הקדוש אף כי לא מת ועדיין הוא בחיים מהראוי להיות מבניו תחתיו לכך באשר אחר וזוהי רבינו הקדוש אף כי שמעון בני חכם גמליא בני נשיא . אמר לוי זריכא למימר . בתמיה . הלך רבן גמליאל הנכבד ולו נאה לירש המלוכה והנשיאות במאמר הכתוב ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הנכבד . כי ודאי אלו לא הנחיל רבינו הקדוש כתריו לבניו הוה זריכא למימר מי יהיה נשיא אחריו כי הנשיאות לאו חזר ירושתו הוא אף לוי לפי שיטתו אמר זריכא למימר בתמי' וכנ"ל לכך אר"ש ב"ד זריכא לך ולמעלתך אף כי אתה אטלע וסבור אתה כי רבינו הקדוש מנחיל כתריו לבניו מ"מ אינו דומה ליהורם כי יהורם ממלא מקום אבותיו הוה ור"ג אינו ממלא מקום אבותיו

והנפקותא בין אני הטעמים הוא דאי נימא דבני משה לא ירשו כתר אביהם לפי שמשה לא מת . אש כן גם בני רבינו הקדוש לא היו ראויים לירש כתר אביהם אחריו לזכר נודע בסמוך מה שהבאתי למעלה כי רבינו הקדוש כל בני משה הוה אחי לביתיה לפי שהיה רבי יהודה הנשיא נשניתו של יעקב רבינו ויעקב לא מת . ואם כן גם כתר הנשיאות לא היה במורת ירושה לבניו אחריו להיות תחתיו מבניו . אבל אי נימא דלכך לא ירשו בני משה כתריו לפי שהיה משה איש האלקים בעלה דמטרונית . איך אפשר ברבינו הקדוש להוריש כתר הנשיאות לבניו . והנה כפי איש האלקים נחלקו דר"ל יש מהם שפירשו איש האלקים גברא דינא . שהיה אומר יקוב הדין את ההר ומשפסיו עם ישראל . ובווהר דרשו איש האלקים כפשוטו בעלה דמטרונית . וכן בגי' פרשת וואת הברכה דרשו איש האלקים מה האיש מטיח דברים כלפי אשתו . כך משה מטיח דברים כלפי מעלה קומת השונה ה' למחצה אשך בעמך . ניינינו למדן כי מזה שמטיח דברים כלפי מעלה נודע כי הוא איש האלקים מתם . כי זה אר"ל לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואשלע . ומנו לוי . נמא כי לוי ידע בנפשיה כי אטלע על שהטיח דברים כלפי מעלה . דן בעצמו כי הצור תמים פעלו שאין אדם רשאי להטיח דברים כלפי מעלה . רק למשה לבדו הותר להטיח דברים לפי שהיה איש האלקים בעלה דמטרונית . וכמו שהנעל מטיח דברים כלפי אשתו . כך משה מטיח דברים כלפי מעלה . ואם כן שמשה נקרא איש האלקים ממנו מהרואו הוא שלא ירשו בניו כתריו . אבל גבי רבינו הקדוש אף כי לא מת ועדיין הוא בחיים מהראוי להיות מבניו תחתיו לכך באשר אחר וזוהי רבינו הקדוש אף כי שמעון בני חכם גמליא בני נשיא . אמר לוי זריכא למימר . בתמיה . הלך רבן גמליאל הנכבד ולו נאה לירש המלוכה והנשיאות במאמר הכתוב ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הנכבד . כי ודאי אלו לא הנחיל רבינו הקדוש כתריו לבניו הוה זריכא למימר מי יהיה נשיא אחריו כי הנשיאות לאו חזר ירושתו הוא אף לוי לפי שיטתו אמר זריכא למימר בתמי' וכנ"ל לכך אר"ש ב"ד זריכא לך ולמעלתך אף כי אתה אטלע וסבור אתה כי רבינו הקדוש מנחיל כתריו לבניו מ"מ אינו דומה ליהורם כי יהורם ממלא מקום אבותיו הוה ור"ג אינו ממלא מקום אבותיו

ולך -

קכג בשעה פטירהו של רבי זקף עשר אצבעותיו בלפי מעלה ואמר רשע גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בהוה ולא נרנתי אפילו באצבע קטנה יהו צוון סלפניך שהתא שלום מנוחתו :

כ"ל כי ודאי יכולנו לפסול כל העולם מהדין נמה שכתבו הקדמוני' ז"ל עונש העובר עברה כי הוא שולח יד בפקדון של קב"ה . הנשמה הטהורה אשר היא פקדון בידי אדם . והנה אשרי אשר זה הנפקד פטור מן האונסים אש כגו שוללים לביתו ואנסו הפקדון מידו . אי נימא כי הסתת היצ"ר הוא ממש כמו שכתבנו שד' ואילו לו מיצרו ומיוצרו וכמו שסדרו המוסדי תפלות . וגם וידוע שמדמים עבירות האדם לאונס גדול בודאי פטורין מן דין הפקדון . אך זה מחייבתן לגיבה מן שהוה סוכן וכצל הנאה ומשתמש בהנשמה לנודק הנוף והדין פשוט אש שולח יד בפקדון לנרכו מההיא שעתא קמה ברשותיה להתחייב אה"כ אף בחוסין לא יפטר בטענת אונס הג' וכנ"ל . לכך יפה אמר רבי גלוי וידוע לפניך שלא נהנתי אפילו באצבע קטנה ולא ש' אחי זה יד לזרתי א"כ איזה עבירה אשר עברתי יכול אני להפטר בטענת אונסין יהי רצון שתהא שלום מנוחתו :

קכד יצאה בת קול ואמרה יבא שלום ינוח על משכבתם על משכבך מיבעי ליה . מסייע ליה לר' חייא בר גמרא דא"ר ה"א בר נאי בשעה שצדק נפטר מן העולם אשורו מלאכי חשרת רשע צדקא . אשר הקב"ה יבואו צדיקים ויצאו לקראתו :

פירש לכך בתיב ינוחו לשון רבים על משכבתם שאמר הלוי' הצדיק ינוחו הצדיקים על משכבתם ויחזרו על מקומן בשלום . הא דפריך על משכבך מכע ליה האיך יתפרש ינוחו לשון רבים על משכבך והכי ה"ל ינוח על משכבך מכע ליה . כ"ל בהקדים מה שעניתו ואמרתי במדרש ד"ל שא"ל הקב"ה ליעקב חייך אתה שוכב . ואין אתה מת לפי שאר"ל ואפסיקא הלכתא גם כש"ע ב"ד סימן ש"ד שאין קובריו . רשע אצל צדיק . ואפילו בעל תשובה אצל צדיק וכל מי שמעולה מחיירו . אין לקבורם זה אצל זה וכפי איתא טוהר דכולהו פתחו בוי ומסיימו בוי . כי גורם הנקבר רשע רעות אל הצדיק הפקבר אצלו כי אנו לרשע או לשכנו עיין שם באריכות והנה לפי הדין הג' ביאף גבי צדיקים . המעולה יותר מחיירו אין לקברם יחד א"כ יעקב שהיה המובחר שבאבות והמעולה שבאבות לא היה לקבורו יחד עם האבות אש לא שתאמר כי גדולים צדיקים נמיתין יותר מחייהם ואף כי יעקב היה המעולה שבאבות נמיתין מ"מ לאחר מותם אפשר שהגיעו למעלת יעקב . ואפ"ה אש יעקב היה מת הדר לנרבותיה להיות הוא עדיף מיניהו . אך באמת יעקב

קכג והא הוה רבי חייא . נח נפשיה . והא אמר רבי חייא אני ראיתי קברו של רבי והורדתי עליו ומעוה אפון . והא"ר חייא אהו חזים שמת רבי בטלה קדושה . אפון :

יפלא מאד על התרגו' דמשני כאן אפון לדעת הריטב"א שמפרש אותו היום שמת רבי בטלה קדושה מפני שהכל מטמאין לנשיא הייך שייך לומר אפון הלא ר' חייא לא הוה נשיא כלל . בודאי אש גפרש הטעם מפני שהצדיקים אינם מטמאים וכמו שאמר רבינו חיים כהן אלמלא הייתי כשנפטר רבינו תם הייתי נושא על כתפיו . מצין למימר אפון לפי שגם ר"ת היה צדיק . אך לדעת הריטב"א ה"א לומר כן . כ"ל דלא הוה פירוש הריטב"א רק לקוסיות המקשן שחזר והקשה שנית והא"ר חייא אותו היום שמת רבי בטלה קדושה הקשה להריטב"א למה לא אסיק אדעתיה דלישני לי כדמשני בקדמיותא אפון . לכך פירש הריטב"א כי דעתו של המקשן היה אותו היום שמת רבי בטלה קדושה מפני שהכל מטמאין לנשיא וכאן לא מצי לשנויי אפון שהרי ר' חייא לא הוה נשיא . אבל התרגו' משני אפון וטעם בטילת הקדושה מפני שאין עומאה אצל צדיקים כמו שאמר רבינו חיים כהן כנ"ל . ולכך

כ"ל
המדרש
ה"ל
קבלה
ליעקב
דין
אית
זיבב
חזין
אית
וכו

הקצ"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך, והיינו שיהיה הכהונה לו ולזרעו ולא לזרעו של משה, דהא משה בעצמו היה כהן כמו אהרן, 'הרע למשה, אמר לו הקצ"ה תורה שלי היתה ונתתה לך' ולא לאחר, והיינו משום שאתה איש האלקים, ואם כן משום הא גופא אין זרעך מתייחסים אחריך, ונתקרה דעתו, והוא פירוש נכון בס"ד. (י"ח)

L

***

ולא יזח החשן מעל האפוד. הנה הרמב"ם בספר המצות בל"ח (מל"ח פ"ו) כתב, וז"ל: הזהרנו מהסיר החושן מעל האפוד, אבל יהיה החושן דבק בו, ובסוף מכות (כ"ג) אמרו עם זכרון מחוייבי מלקות (י"ח) 'והא איכא מוית החושן', הנה כבר נתבאר שהמוית לוקה עכ"ל. והנה קשה לי, למה לו להוכיח ממסכת מכות משקלל וטריא מהא דמקשה 'והא איכא מוית' עיין שם דף כ"ג ע"א, והלא הדין מפורש במסכת יומא (דף ע"ב ע"א) (י"ח).

ונראה לי, משום דשם ציומא אימא, מתקיף לה ר' אחא בר יעקב וכו' (י"ח), והוא אמריתא דלית הלכתא כר' אלעזר רק כר' אחא בר יעקב דמתקף עליה, ואף על גב דמשני 'מי כתיב שלא יזח', הוא אמריתא חן אשינוי ניקוס ונסמוך, דמכל מקום פשוטו של מקרא הוא לנתינת טעם, כמו שפירש רש"י בנימוקי החומש פרשה זו (ד"ה א) אלל זלח יקרע'

— דרש משה —

בכח הזקנים ויהושע. ובאמרו ומסרה ליהושע רמו שיעקר סיבת הפועל בקבלה היה הנותן, שמצד השפעתו ביהושע עשה אותו ראוי ונאות לקבלת התורה. (צח) ר"ל בשקלא וטריא בגמ' שם על המשנה יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין וקחשיב החורש בשור וחמור וכו', ופריך וליחשוב נמי המוית החושן מעל האפוד. (צט) עי"ש: א"ר אלעזר המוית החושן מעל האפוד והמסיר בדי הארון לוקה שנאמר לא יזח ולא יסורו. (ק) ר"ל דאימא שם בתר הכי: מתקיף לה ר"א בר יעקב ודילמא

76 במדרש (שמו"ר פל"ו ד') כשאמר הקצ"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך, הרע למשה, אמר לו הקצ"ה, תורה שלי היתה ונתקרה דעתו של משה.

ונראה לי, דאימא (אבות פ"א מ"ח) משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ופירשו (מדרש שמואל ס) דמשה קבל התורה בכחו, שלא היה שום אדם בעולם שיהיה ראוי לקבל התורה רק משה לבדו, והוא מסרה בכחו ליהושע (י"ז). והענין הוא, כמו שפירשו על אמרם (שבת פ"ח) בריך רחמנא דהיב לן אוריין תליתאה על יד תליתאי, כי (והר ח"ג ע"ג ע"א) אורייתא וקודשא בריך הוא כולל חד, הוא רצונו ורצונו הוא, והוא 'שכל' ו'משכל' ו'מושכל' אחד, וכן היה משה בהשאלה ממש עלם התורה, על כן נקרא (דברי הימים א' כג, יד) 'איש האלקים'. (י"ז)

ואימא במסכת זבחים (דף ק"ח ע"ב ושם דף ק"ב ע"א) משה כהן גדול היה, רק בניו יקראו על שצט הלוי, עי"ש. ולפי זה, מה שנתקרב אהרן, הוא שיהיה הכהונה לו ולזרעו. והנה אימא בספר עיר בנימין (מנחות ס" קכ"ח) צטס ח"א, דלכך לא נתייחסו בניו של משה אחריו, משום שהיה איש האלקים, ואין כבוד כלפי מעלה להתייחס בניו הגשמיים אחריו. ואמר שזה הוא הפירוש של הפסוק בדברי הימים (א' כג, יד) 'ומשה איש האלקים', לכך ר' בניו יקראו על שצט הלוי, עכ"ד. ועל פי זה מבואר המדרש הנ"ל, 'כשאמר

ציונים: (יז) ע"י לקמן בסוף פר' בלק על הגמ' סנהדרין והמה בוכים וכו' ד"ה והנ"ל וכו'.

(יח) ע"י לעיל בפר' תולדות (דף ש"ו) בהפסוקה ד"ה או יאמר כי שפתי כהן וכו', וע"ע לקמן בפר' שמיני עה"פ ויאמר משה ר"ה והנ"ל וכו'.

באון מוניתו גוב זבג ט"ל קוית זצ"ל
 אל"ז ק"ק אג"ח
 כרוקין נ"י בג"ל תש"ט
 י. כפי המהיר תנון גינתן אגנני
 צ"י פזרה אצנני

שמן זית זך, דבר זה מוטל על ישראל תמיד בין
ציום ובין צלילה, עכ"ד.

ובמעשה מכיון שצפסקו הפרשה חנו למדים
שגם העסק והעמל לצורך המזוה הרי
הוא חלק מן המזוה, ומעט זה נאמר להעלות
גר תמי"ד, אף על פי שמזאת הדלקת המזורה
אינה אלא מערצ עד צוקר, מכל מקום ההכנה
וההתעסקות במזוה אין לה זמן, לזה הסמיך
המדרש ודרש, תקר"א ואנכי אעך, פי' שכאשר
תקרא בחורת ה' בקריאה בעלמא, אף על פי
שלא תשיג את החורה, מכל מקום אנכי אעך
ושקרך לא יקופח, ועל כן למעש"ה יד"ך
חכסוף, פי' שחכסוף למעשה ידך להיות עמל
ויגע בחורה ובמזוה, כי גם זהו חלק מן המזוה
ושכרו הרבה מאד.

*

ה עוד יבואר המדרש, ואחרי המזוה את בני
ישראל, ה"ד תקרא. ואנכי אעך
למעשה ידך חכסוף.

בבמ' כחוצות (דף קד.) בשעת פטירתו של
רבי זקף עשר אלצעותיו כלפי מעלה,
אמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי
בעשר אלצעותי בחורה, ולא נהייתו אפילו צאלצע
קטנה. וכחצו החום' (ד"ה לא) לא נהייתו אפילו
צאלצע קטנה, דאמרינן במדרש (תדח"ר פכ"ו)
עד שאדם מחפלה שיכנס חורה לתוך גופו יתפלל
שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ומייתו הא
עובדא דרבי. ולכאורה יש להבין האך משמע
מעובדא דרבי שיקדים האדם להחפלה שלא יכנסו
מעדנים לגופו קודם שמחפלה על לימוד החורה.
(ועיין בדבריו צברך משה פ' וישב).

ונראה בהקדם לבאר מאמר המדרש (צ"ר
פס"ג ס"י) ויגדלו הנערים, רבי לוי
אמר, כל י"ג שנה שניהם הולכים לבית הספר

ושניהם צאים מצית הספר, לאחר י"ג שנה זה
היה הולך לבתי מדרשות וזה היה הולך לבתי
עבודה כוכבים, אמר רבי אלעזר לריך אדם
להטפל צצנו עד י"ג שנה, מיכן ואילך לריך
שיאמר צרוך שפטרני מעונשו של זה. ואינו מוצן
קישור הדברים להדדי, גם יש להתבונן מדוע
צאמת ילא עשו לתרבות רעה אחר שנתחק י"ג
שנה צצית הספר ציחד עם יעקב אחיו.

ו"ג על פי מה שכחצ צאור החיים הקדוש
(פ' שלח) צענין המרגלים, דאף שכשרים
היו צשעה שנשתלחו, אך מחמת שכונות
המשלחים היחה רעה, חפעול פועל הרע צשליח
ויחזור להיות שלוחו של אדם כמחוח, ויולד צו
חכונה רעה מה שלא היחה צו מקדס, כדרך
שחוליד צחינת הקדושה צשלוחי מלוה לעובה,
ולזה הגס שצדיקים היו, נולד צהם חכונה רעה
מכח המשלחים ששלחו אותם מכח מיעוט
האמונה, עכ"ד.

ובזה ציאר חאמו"ר זללה"ה צעני חיים (ח"צ
פ' צשלח) מאמרס ז"ל צמס' עבודה
זרה (דף ג.) גדול המלוה ועושה יותר ממי
שאינו מלוה ועושה, ונתקשו המפורשים
דהצברח נוחנת להיפר, דאם אינו מלוה והוא
עושה מעלמו, לכאורה הוא גדול מן המלוה
ועושה. אמנס לפי האמור יוצן, כי אם הוא
מלוה ועושה, הרי נעשה הדבר על פי דיצורו
של הקצ"ה אשר לזה לעשותו, ואם כן צזה
הוא שלוחא דרחמנא, ונולד צו חכונה קדושה
מאת המשלח הצורה צ"ה, ולכן הוא גדול ממי
שאינו מלוה והוא עושה על פי עלמו, דמאין
יולד צו חכונה קדושה, עכ"ד.

ועל פי הדברים האלו אמרתי לפרש מה שחקנו
לנשי כנסת הגדולה צצרכת המלוות, אשר
קדשנו צמלוותיו ולונו, פי' שהקצ"ה קדשנו וחוליד
צנפשוותיו חכונה קדושה על ידי מלוותיו, ודבר
זה צא על ידי ולונו, פי' מפני שאנו מלווים

ועושים, בזה אנחנו שלוחי דרחמנא, ונולד בנו תכונה קדושה מאת המשלח הצורה ית"ש.

← אמנם כדי שתחקיים בחדם הכח האלהי והתכונה הקדושה הלזו מאת המשלח הצורה ב"ה, ויזכה על ידה להדבק בחורתי וציראתו, מן ההכרח שיפרוש האדם מתאוות העולם הזה ותענוגיו, וכמו שכתב בחובת הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג) כי כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר לבד האדם אהבת עולם הזה ועבודת השי"ת. אבל אם יאחז האדם בתאוות עולם הזה, יאבד התכונה קדושה אשר בקרבו, ואז לפתח עמאת רובץ, שיוכל היצר הרע לשלוט עליו להדיחו מעבודת השי"ת, כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל:): יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואחלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו.

עוד זאת נקדים דברי החוס' (עבודה זרה ג. ד"ה גדול) שהמנוחה ועושה יש לו תמיד התגברות היצר, מה שאין כן מי שאינו מנוחה ועושה אין היצר הרע מתגבר עליו, עיי"ש. L

ובזה יובן מאמר המדרש, כל י"ג שנה שניהם הולכים לבית הספר ושניהם באים מבית הספר, כי מאחר שטדיין לא היו מצויים ועושים, לא היה להם התגברות היצר והלכו שניהם לבית הספר, אולם לאחר י"ג שנה כאשר נעשו מצויים ועושים, נתגבר בהם כח היצר הרע, והוצרכו לסיוע ועזר ממעל לנח אה ירם, והנה אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו זועא פי"ע) שיעקב ועשו חלקו בשני עולמות, יעקב נעל עולם הבא ועשו נעל עולם הזה. ובכן יעקב שפירש מתענוגי עולם הזה, זכה שתחקיים אללו הכח האלהי והתכונה הקדושה ממעשה המצוות, ועל ידי זה זכה לנח יצרו, והיה הולך לבתי מדרשות ועלה ונתעלה צמטלות הקדושה, אבל עשו שאחז בתאוות העולם הזה לא זכה לתכונה קדושה זו, וממילא לא היה יכול לנח את יצרו הרע והיה הולך

לבתי עבודה כוכבים, וכמו שאמרו חז"ל (שבת קה:): כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה. ועל זה סיים המדרש, אמר רבי אלעזר לריך אדם להטפל בצנו עד י"ג שנה, מיכן ואילך לריך שיאמר ברוך שפערני מעונשו של זה, פי' שכל י"ג שנה לריך האדם להטפל בצנו ולהנכו לפרוש מתאוות ותענוגי העולם הזה, ואז כאשר יגיע הבן לשנת י"ג יוכל לומר ברוך שפערני מעונשו של זה, כי יהא נכון לבו צמח שילך הבן בדרך הישר מכיון שיזכה לתכונה קדושה מאת הצורה ית"ש ויוכל לנח את יצרו.

והשתא יתבאר דבריו של רבי, רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגשחי בעשר הצבעותי בתורה, אמנם האין זכה לזה להתעלות צמטלות הקדושה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד, לזה המשיך ואמר ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה, כי על ידי שלא נהנה מעולם הזה כלל, נחקיימה צו התכונה הקדושה וזכה לנח יצרו הרע ולעשות רצון צוראו ולהתעלות צמטלות התורה, ולפי זה שפיר כתבו החוס' דמהכא משמע עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לחוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדים לחוך גופו, שהרי מהאי טעמא זכה רבי להתעלות צמטלות התורה והמנוחה, על ידי שפירש מתענוגי העולם הזה.

ובדרך הזה יתבאר לן מאמר פלא צירושלמי (צ"ה פ"ה ה"ב) רבי יוחנן וריש לקיש תרווייהו אמרין, חן לא זכין לאורייתא אלא בגין דחמין הצבעותי דרבי. כונת הדברים, כי על ידי שהצבוננו באצבעותיו של רבי, אשר מפני שלא נהנה מעולם הזה אפילו באצבע קטנה, לכן זכה להתייגע בעשר הצבעותי בתורה, דבר זה הורה להם הדרך הישרה לפרוש מתאוות עולם הזה, ועל ידי זה זכו למעלות התורה.

7 וזה שאמר הכתוב ואח"כ תצוה את בני ישראל, כי אמרו חז"ל (זה"ק פינחס דף רלג).

שכינה היחה מדברת מחוך גרונו של משה. ואם כן על ידי שמשה רבינו יאוב לבני ישראל את מצוות ה' יהיו בני ישראל שלוחי דרחמנא, ויוולד בהם תכונה קדושה וכה אלהי מאת המשלח הצורה ית"ש, ואז ויקחו אליך שמ"ן זית זך, כי צכה התכונה הקדושה יזכו לקיים תורה ומצוות המשולים לשמן כמצואר צמדרש (קה"ר פ"ע ס"ח) ושמן על ראשך אל יחסר, אלו מצוות ומעשים עוצים ותורה. ועל זה הסמיך המדרש את הכחוצ תקרא ולאכי אטנך, היינו שהקצ"ה יענהו ויסייע צעדו להצילו מילך הרע, ולקיים תורה ומצוות, כאמרס אלמלא הקצ"ה עוזרו אין יכול לו, אמנס תנאי יש בדבר למעט"ה יד"ך תכסוף, היינו שישתוקק ויכסוף לשמור מעשה ידיו ואצבעותיו לכל ליהנות מן העולם הזה אפילו באצבע קטנה.

L

*

74 ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך, צמסורה שלשה פעמים ואחה צפרשה זו, דין, ואידך, ואחה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אחו מחוך בני ישראל לכבו לי, ואידך, ואחה תדבר אל כל חכמי לצ אשר מלאתיו רוח חכמה.

ונראה לפרש על פי מה שכתב ח"ז זללה"ה צישמח משה צפרשתו, לפרש המדרש (שמו"ר פל"ז ס"ד) כשאמר הקצ"ה למשה ואחה הקרב אליך. את אהרן אחיך, הרע למשה, אמר לו הקצ"ה תורה שלי היחה ונחתיך לך. דהנה מצואר צמפרים שלא היה שום אדם צעולם שיהיה ראוי לקבל התורה רק משה לצדו, כי אורייתא וקוצ"ה כולא חד (זוכ"ק אחרי דף עג.), והוא שכל ומשכיל ומושכל אחד, אבל משה רבינו היה צהשאלה ממש טנס התורה, ועל כן נקרא איש האלהים, והיה צכומו לקבל התורה, וכנה מצואר צממרא (צבחים קא:): שגם משה

רבינו היה כהן גדול, אלא שאהרן נתקרב שיהיה הכהונה לו ולזרעו, וכתב צספר עיר צנימין (ח"א אות קכ"א) דלכך לא נתייתסו צניו של משה אחרי, משום שהיה איש האלהים, ואין זה צבוך כלפי מעלה להתייחס צניו בגשמיים אחרי, וזהו פירוש הכחוצ (דברי הימים"א כג יד) ומשה איש האלהים, לכך צניו יקראו על שצט הלוי, עכ"ד. ועל פי זה מצואר המדרש, כשאמר הקצ"ה למשה ואחה הקרב אליך את אהרן אחיך, והיינו שיהיה הכהונה לו ולזרעו ולא לזרעו של משה, הרע למשה, דהא גם משה היה כהן כמו אהרן, אמר לו הקצ"ה תורה שלי היחה ונחתיך לך ולא לאחר, מפני שאחה איש האלהים, ומשום הא גופא אין זרעך מתייחס אחריך, עכ"ד"ק.

ובזה מוצן מה דאיתא צתיקוני הזוכ"ק (דף קיב.) אחפשטותיה דמשה בכל דרע ודרע בכל לדיק וחכס דמתעסק צאורייתא. כי מאחר שמשה רבינו נחטנס צענס התורה, על כן צכל דור ודור צשעה שצוסקים ישראל צתורה, הרי הם מתדצקים ממש צקדושת משה רבינו, וזוכים להשפעת קדושתו.

והנה איתא צמדרש (קה"ר פ"ע ס"ח) צכל עת יהיו צגדיך לצנים ושמן על ראשך אל יחסר, אמר רבי יוחנן צן זכאי אס צצגדים לצנים הכחוצ מדבר כמה צגדים לצנים יש להם לאומות העולם, ואס צשמנים עוצים הכחוצ מדבר כמה שמנים עוצים יש לאומות העולם, הא אינו מדבר אלא צמצוות ומעשים עוצים ותורה.

וזאת תהיה תורת המסורה, ואח"ה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמ"ן זית זך, פי' אתה דייקא תצוה את בני ישראל התורה והמצוות המשולים לשמן, כי אורייתא וקודשא צריך הוא חד, ואין שום אדם צעולם שיהיה ראוי למסור התורה לישראל, רק משה רבינו איש

לפרשת זכור

א

76 זכור את אשר עשה לך וגו', ולא ירא אלקים וגו',
והיה בהניח ה' אלקיך מכל אויבך מסביב
וגו', תמחה את זכר עמלק וגו'.

וזזה שאמר הכתוב זכור את אשר עשה לך עמלק וגו',
בשציל ולא ירא אלקים על כן יש עליך כמה יראת
דהירא בלתי ירא, ואמר והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל
אויבך מסביב, ר"ל האויבים מסביב היינו הסמוכים ממך,
והוא הכח הבהמיות אשר בקרב איש, והכניע כל הכחות
תחת הנשמה, אז תמחה את זכר עמלק, כיון דהירא
מאחד מושל על הכל, ואין לו לירא מצלתי זולתו ית"ש.

ב

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם
ממצרים וגו', והיה בהניח וגו' בארץ אשר
ה' אלקיך נותן לך נחלה לרשתה, תמחה את זכר
עמלק מתחת השמים.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' זללה"ה זייטב לב (פ' יתרו)
עה"פ ויקח יתרו הטעם שנאסר בשר תאוה
במדבר, הענין כי גלוי וידוע שהאדם צריך לעבוד את
בוראו בכל עת, אפילו בעת אכילתו ושתייתו יהיה כוונתו
לשמים כמבואר צמימן רל"א, ועל כן לא היו רשאים
לאכול אלא שלמים, כי לא היו יכולים לאכול ולהיות
דבוק בו יתברך, כי אם על ידי שהקדישו לקרבן ה'
אצל בניקסמן לארץ ישראל, אוירא דארץ ישראל מחכים
(ב"ב קנ"ה) לאכול ולשתות לצורך עבודתו ית"ש, על כן
הותר להם בשר תאוה, כי גם בזה ידעו לעבוד את ה'
עכ"ד.

והנה עמלק שחיס רעות עשה, האחד מה שהרע
לישראל כי צא להלחם עם ישראל וכמבואר
בגמרא (תנחומא ח"א ק"י ט"ו) משל לאמצטי רוחתה, וראשית
גויס היה עמלק (במדבר ד' כ), והשני והוא העיקר מה

זכור את אשר עשה לך וגו' (שער ט"ו) (הציאו
הישמח משה פ' ראה בהפטרה) דהירא
מאלקים אין לו אלא יראה אחד מאחד, ואין לו יראת
הצדוקים, דהוא מושל על הכל, ונמצא הירא בלתי ירא,
והבלתי ירא הוא ירא, דמי שאינו ירא אלקים יש לו
כמה יראת מכל הצדוקים דהם מושלים עליו, וכתב
הטעם לזה, דכל מה שיש צדוקים יש צדוקים ויש בו כח
מכל הצדוקים, הכח הזה הוא כמלך אצל הכח שיש
בצדוקים, ואם כן כשעובד אלקים ומכניע כל הכחות
תחת הנשמה וכו', מה שאין כן כשהוא נמשך אחר
הבהמות, ואם כן זה הכחות שיש אצלו מושלים עליו
ומכל שכן מה שהוא חוץ ממנו, עכ"ד עיי"ש.

זכור את אשר עשה לך וגו' (שמות פ"ד) ויצא עמלק וגו' ודרשו חכמי
(סנהדרין ק"ו) בשציל שרפו ידיהם מדברי תורה. ר"ל
על פי דברי הגמרא (קידושין ג') בראתי יצר הרע בראתי
[לו תורה] מצלין, והיינו דבלתי התורה אי אפשר להזהר
מצלי יעבור על חקי רבון הצורא צ"ה, והאדם מוכרח
לחטוא מטבעו הכרוך מצד תולדתו, רק על ידי התורה
יוכל לשבר את יצרו ולהכניע חומרי טבעו, ועל כן התורה
היא המצלין של היצר הרע (ועיי' בחידושי אגדות (מהרש"א)
מס' צנא בתרא (פ"ו ד"ה על דעתך) עיי"ש). וז"ש בגמרא
בשציל שרפו ידיהם מדברי תורה, וממילא לא יוכל לנצח
את היצר, ועל כן צא עליהם עמלק, דכיון דמי שאינו
לו יראה מאחד יש לו עליו כמה יראת, דצמה איפוא
יוכל למשול על החוץ ממנו אם עוד לא ימשול על כח
הבהמיות אשר שוכן בקרבנו.

פ"ו זכור את

זכור את

זכור את זכור את זכור את